

Det samfunnsfaglige fakultet

Institutt for helsefag

“Du legger jo livet ditt på en måte i hendene deres.”

En kvalitativ studie om kvinnelige innsattes opplevelse
av kontakt med kontaktbetjent. Og kontaktens
betydning for hverdagen under soning.

Merethe Hiller Bauge

Master i helsevitenskap,
spesialisering i psykisk helsearbeid

UNIVERSITETET I STAVANGER
JUNI 2014

Veileder: Førsteamanuensis Ellen Ramvi

MASTERSTUDIUM I HELSEVITENSKAP

MASTEROPPGAVE

SPESIALISERING: Psykisk helsearbeid

SEMESTER: vår 2014

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Merethe Hiller Bauge

VEILEDER: Førsteamenuensis Ellen Ramvi

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

Norsk tittel: Du legger jo livet ditt på en måte i hendene deres.

Engelsk tittel: In A Way You`re Trusting Them With Your Life.

EMNEORD/STIKKORD:

Lukket fengsel, kvinnelig innsatte, kontaktbetjent, relasjon, anerkjennelse, likeverd, tillit, avhengighet og asymmetriske relasjoner

Closed prison, female inmates, contact officer, relation, acknowledgment, equality, confidence/trust, dependence and asymmetrical relationships

ANTALL SIDER: 80

STAVANGER01/06/2014.....
DATO/ÅR

FORORD

Å skrive masteroppgaven har vært både spennende, utfordrende og lærerikt. Det gav meg muligheten til å fordype meg i en problemstilling som opptar, meg og som jeg mener er viktig å ha fokus på. Jeg har fått et godt faglig påfyll i denne prosessen.

Det er mange personer jeg som har hjulpet meg slik at denne oppgaven nå er et faktum. Først og fremst vil jeg takke de flotte informantene som villig stilte opp og delte sine erfaringer med meg. Jeg takker for den tilliten de viste meg ved å dele sine opplevelser og meninger om et tema som ikke alltid er like enkelt å skulle sette ord på.

Takk til min veileder Ellen Ramvi for grundig veiledning gjennom prosessen det siste året. Dette var ukjent grunn og veiledning underveis var en god hjelp for å komme i havn.

Alle mine kjære, familie og venner, har i disse to årene vært tålmodige og støttende i mine ulike svingninger underveis i prosessen. Min ektefelle, Knut Terje, har i perioder måttet være alenefar for våre to barn Amalie og Kaspian. Og til min eldste sønn Adrian som studerer i Tromsø, du har vært en flott støtte når ting opplevdes uoverkommelig. Denne tiden har vært krevende både for meg og dere alle. Jeg ser nå frem til å få tilbringe mer tid sammen med både familie og venner!

Jeg vil også takke kolleger som har støttet og oppmuntret til videre arbeid. Og en spesielt stor takk til min leder for en uvurderlig støtte og tilrettelegging hele studiet gjennom. Du har alltid gode og konstruktive innspill i enhver diskusjon!

Og sist men ikke minst en hjertelig takk til min kollega og medstudent Marita Hovden Betanzo for gode råd og uvurderlig støtte i dette løpet! We did it!

Stavanger 27. mai 2014

Merethe Hiller Bauge

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	8
1.0 INNLEDNING	9
1.1 BAKGRUNN FOR STUDIEN	9
1.2 EGEN ERFARING MED FELTET	10
1.3 AVGRENSNING OG BEGREPSAVKLARING	11
1.4 STUDIENS HENSIKT.....	12
1.5 PROBLEMSTILLINGEN	12
1.6 TIDLIGERE FORSKNING PÅ FELTET	13
1.7 OPPGAVENS STRUKTUR.....	16
2.0 TEORETISK RAMMEVERK	17
2.1 ANERKJENNELSENS BETYDNING I DIALOGISK RELASJONSTEORI.....	17
2.1.1 <i>Anerkjennelsens innhold</i>	17
2.1.2 <i>Være tilstede i dialogen</i>	18
2.1.3 <i>Jeg og andre</i>	18
2.1.4 <i>Ekspert på eget liv</i>	19
2.1.5 <i>Deltager i relasjonen</i>	20
2.1.6 <i>Dialektikk</i>	20
2.1.7 <i>Symmetriske og asymmetriske relasjoner</i>	21
2.2 KJØNN OG KRIMINALITET	21
2.2.1 <i>Roller og Kjønsroller</i>	22
2.2.2 <i>Kvinner og soning</i>	22
2.3 STIGMA.....	23
3.0 METODISKE REFLEKSJONER	25
3.1 METODE.....	25
3.1.1 <i>Å velge intervju</i>	25
3.1.2 <i>Semistrukturert intervju</i>	26
3.2 GJENNOMFØRINGEN	27
3.2.1 <i>Adgang til feltet</i>	27
3.2.2 <i>Utvalg</i>	27
3.2.3 <i>Intervjuprosessen</i>	28
3.3 FEILKILDER.....	30
3.3.1 <i>Kjønn og alder</i>	30
3.3.2 <i>Tilknytning til Kriminalomsorgen</i>	31
3.3.3 <i>Følelser</i>	31

3.3.4 Kontakt med informanten	31
3.4 FORSKNINGENS KVALITET	32
3.4.1 Reliabilitet	32
3.4.2 Validitet	33
3.5 ANALYSE.....	34
Transkribering.....	34
Koding	34
Kondensering	34
Sammenfatning	35
3.6 ETIKK	35
3.6.1 Intervju med sårbar gruppe	35
3.6.2 Informasjonsskriv/samtykke	36
3.6.3 Dialog og bevisstgjøring.....	36
3.6.4 Anonymisering.....	37
4.0 PRESENTASJON AV FUNN.....	38
4.1 TEMA 1 KONTAKTBETJENTORDNINGEN	38
4.1.1 Formell og uformell kontakt	39
4.1.2 Forutsigbarhet.....	40
4.1.3 Kontaktbetjent vs. andre ansatte	41
4.1.4 Betjentens dobbeltrolle.....	42
4.2 TEMA 2 INNHOLD I KONTAKTEN OG KONTAKTENS BETYDNING	43
4.2.1 Tema i kontakten	43
4.2.2 Støtte og engasjement.....	44
4.2.3 Tillit	45
4.2.4 Egenskap og kompetanse	46
5.0 DRØFTING.....	49
5.1 ANERKJENNELSE	50
5.1.1 Tillit og endring	50
5.1.2 Utfordringer ved asymmetriske relasjoner.....	52
5.2 EGENVERD	53
5.2.1 Trusler mot egenverd	53
5.2.2 Kontaktbetjentens dobbeltrolle	56
5.3 KJØNNETS BETYDNING I RELASJONEN	57
5.4 OPPLEVELSE AV STIGMA	58
6.0 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	60
6.1 KONKLUSJON	60

6.2 STUDIENS BETYDNING FOR PRAKSIS	61
6.3 IMPLIKASJONER FOR FORSKNING.....	61
7.0 LITTERATURREFERANSE	63
VEDLEGG 1: SØKEHISTORIKK	69
VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV	74
VEDLEGG 3: SAMTYKKEERKLÆRING.....	75
VEDLEGG 4: INTERVJUGUIDE	76
VEDLEGG 5: GODKJENNING FRA NORSK SAMFUNNSVITENSKAPELIG DATATJENESTE (NSD)	78
VEDLEGG 6: UTDRAK AV ANALYSE. FRA RÅTEKST TIL TEMA.....	80
Tabell 1:	38

SAMMENDRAG

Ansatte ved lukkede fengsler har i utøvelsen av sitt arbeid fokus på sikkerheten til både ansatte og innsatte. De skal i sin arbeidsdag forholde seg til individer som har begått alvorlige forbrytelser, og som samfunnet og enkeltindivider har behov for skjerming fra. Uavhengig av hva de innsatte er dømt for jobber de ansatte mot rehabilitering og endring i samarbeid med den innsatte. Dette arbeidet vil på mange måter være like viktig som det umiddelbare sikkerhetsperspektivet i hverdagen. Gode relasjoner mellom innsatt og betjent vil ha positiv effekt i forhold til sikkert ved at konfliktnivået blir lavere.

Studien handler om kvinnelige innsattes opplevelse av kontakt med kontaktbetjent under soningen ved lukket fengsel, og ser på hvordan denne kontakten påvirker kvinnenens hverdag i fengsel. Kvinner er en minoritet i Kriminalomsorgens systemer, og soner i stor grad under regimer som er bygget av og for menn. Det er behov for økt kunnskap om kvinnelige innsatte og deres særegne behov.

Det er gjort en kvalitativ studie basert på seks semistrukturerte forskningsintervjuer av kvinnelige innsatte ved lukket fengsel.

Materialet er transkribert i sin helhet og det er deretter gjort en fenomenologisk analyse inspirert av Malterud.

Studien viser at kvinnene hadde en forventning til at kontaktbetjenten skulle bidra med praktiske gjøremål og informasjon. De opplevde ikke at kontaktbetjentordningen sikret at det ble skapt en kontakt mellom innsatt og kontaktbetjent. Kvinnene uttaler at de har formeninger om hva som påvirker relasjonen og det viktigste var kontaktbetjentens tilstedeværelse. De som hadde god kontakt med sin kontaktbetjent opplevde det som en positiv faktor i hverdagen.

Studien gav en pekepinn om hva kvinnene ønsket og savnet i forhold til kontaktbetjentordningen, og en kan håpe at dette kan være et videre bidrag til å bedre kvinnelige innsattes soningsforhold.

1.0 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for studien

Kriminalomsorgen har som oppgave å sørge for at straffegjennomføringen skjer på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, motvirker nye straffbare handlinger, er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold (Kriminalomsorgen.no/opp-gave, 2014). Ut fra dette skal Kriminalomsorgen rehabilitere innsatte tilbake til samfunnet som gode borgere og beskytte samfunnet mot nye lovbrudd. Straffegjennomføringssystemet er basert på humanistisk prinsipp som skal tilstrebe en individuell tilrettelegging for de som soner (Kriminalomsorgen, 2014).

I melding til Storting nr 37 "Straff som virker", er det presisert at det er behov for kunnskap om hva som kjennetegner kvinnelige innsatte. Den viser til at kvinner som soner i gjennomsnitt har flere og mer alvorlige problemer enn menn (Meld. St. 37 (2007-2008)). Forskningsstiftelsen, Fafo, har gjort en stor undersøkelse i 2004 angående innsattes levekår som viser at kvinnelige innsatte rapporterer fire ganger så ofte som befolkningen generelt at de har psykiske problemer (Friestad og Skog Hansen, 2004). For selv om kvinner utgjør halvparten av den generelle befolkning, utgjør de i Kriminalomsorgens regime en minoritet. Kvinnelige innsatte utgjør 6-7 % av innsattmassen i norske fengsel (Meld. St. 37 (2007-2008)). Dette gjør det vanskelig å tilby dem samme bredde i tjenestetilbudet som mennene dersom soningen skal gjennomføres i nærhet til hjemstedet. Soning i nærhet til hjemsted er viktig for rehabilitering og utslusing. Det vil være viktig å få kartlagt hvordan en kan bedre den innsattes opplevelse av en meningsfull hverdag under soningen. Jeg vil undersøke hvordan kontakt med kontaktbetjenten påvirker hverdagen under soning. Dagliglivet i et fengsel skal være preget av en aktiv samhandling mellom innsatt og ansatt. Aktivt samvirke øker sikkerheten og har betydning for hvor virksomme rehabiliteringstiltak kan være (Meld. St. 37 (2007-2008)).

Kontaktbetjentene er Kriminalomsorgens viktigste ressurs i arbeidet med innsatte, og er den personen som har størst mulighet for kunne bistå innsatte i et endringsarbeid (Johansen, 2007). Kontaktbetjenten er en fengselsbetjent som har ansvar for å følge opp den innsatte gjennom straffegjennomføringen. I denne rollen har betjenten ansvar for å gi informasjon om kontaktbetjentrollen, rettigheter og plikter, kartlegge og følge opp, støtte og motivere til konstruktivt arbeid. Kontaktbetjenten er bindeledd mellom innsatt og hjelpeapparatet i og utenfor fengselet. Alle innsatte skal ha en kontaktbetjent (Kriminalomsorg.no/kontaktbetjent, 2014; KSF 02/2002). Et fravær av positive helsefremmende faktorer påvirker den psykiske helsen, som eksempel nevnes noen å snakke fortrolig med (Friestad og Skog Hansen, 2004 s. 55). Vil da kontaktbetjenten være en person som innsatte kan snakke fortrolig med?

I yrker hvor det handler om å legge til rette for en eller annen form for forandring hos andre mennesker vil kvaliteten på relasjonen mellom fagperson og bruker være helt avgjørende (Røkenes og Hanssen, 2012). Dersom en antar at relasjonen mellom den innsatte og kontaktbetjent har betydning for endringsarbeidet er det viktig å få informasjon om hvordan kvinnene selv ser og opplever denne relasjonen. Opplevs denne relasjonen som noe verdifullt for kvinnene og bidrar den til en bedre og mer meningsfull soningsforløp? Preges relasjonen av åpenhet og respekt slik at en kan ta opp og utfordres på vanskelige tema? Eller ser de på relasjonen som noe brysomt, eller et sted kun hvor tjenester bestilles? Disse punktene er det viktig at en får kunnskap om slik at rehabiliteringsarbeidet som gjøres er målrettet og hensiktsmessig.

1.2 Egen erfaring med feltet

I år 2000 var jeg ferdig utdannet sosionom ved Høgskolen i Stavanger. Etter ti år som sosialkurator/saksbehandler ved sosialtjeneste/NAV ble jeg ansatt som miljøterapeut ved en overgangsbolig i Kriminalomsorgen. Ved overgangsboligen kan straffedømte med et behov for bo- og sosialtrening søne den siste delen av dommen. Hensikten med overgangsboligen er å gi den straffedømte mulighet for en bedre overgang fra soning til frihet. I mitt arbeid har jeg erfart at kvinnelige

innsatte ved overgangsboligen har andre forventninger om samtale og kontakt enn det de mannlige innsatte formidler. Jeg opplever at nærheten og tilknytningen er sterkere i forhold til kvinnene, selv om en hele tiden er bevisst på avstand og det å være positiv en rollemodell uavhengig av kjønn.

1.3 Avgrensning og begrepsavklaring

Jeg har i studien valgt å ha fokus på kvinnelige innsatte som en minoritet i fengsel med høyere sikkerhet.

Fengsel med høyere sikkerhet er et lukket fengsel omgitt av høy mur eller gjerde, hvor dørene er låst. Utenom sysselsetting og felles aktiviteter er innsatte i stor grad innelåst på cellene. Innsatt er en person som enten soner en dom eller sitter i varetekt ved fengselet. Jeg omtaler informantene enten som innsatte eller kvinnene. Noen fengsel er kjønnsdelt fengsel som innebærer at en har egen kvinneavdeling, mens andre er rene kvinnefengsel. Undersøkelsen er gjort ved et kjønnsdelt fengsel.

Ansatte ved et fengsel med høy sikkerhet er fengselsbetjenter. Utdanningen består av to år ved Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS for å få tittelen fengselsbetjent. Etter endt utdanning er det et år plikttjeneste. Det er selvsagt flere yrkesgrupper ansatt i fengselet eller tilknyttet fengselet, men det er betjentenes relasjon til innsatte oppgaven handler om. Jeg bruker begrepene betjent, ansatt og profesjonell ved omtale av kontaktbetjentene i oppgaven.

Kontaktsystemet i fengselet bygger på et "lappesystem" hvor innsatte fyller ut en lapp og krysser av for hvem man ønsker å snakke med og eventuelt hva man ønsker å ta opp. Dette gjelder kontakt med kontaktbetjent men også andre instanser i fengsel, som for eksempel, helseavdelingen. Lappen legges av ansatte i vedkommendes posthylle og blir mottatt når personen er tilbake på jobb.

Fremtidsplan er den innsattes plan for hva som skal arbeides med og hvilke mål som jobbes mot under soningen. Planen skal utarbeides i samarbeid mellom kontaktbetjent og innsatt. Alle relevante og aktuelle områder skal være inkludert i

fremtidsplanen, og den vil være et arbeidsredskap for kontaktbetjent og innsatt i deres samarbeid under soning. Områder som ofte er aktuelle er bolig, økonomi, arbeid og nettverk. Dette vil kunne hjelpe å bidra til at en jobber målrettet mot de områder som det er uttrykt at innsatte ønsker, og har behov for endring.

1.4 Studiens hensikt

Hensikten med studien er å få kunnskap om hvordan kvinnelige innsatte opplever kontakten med sin kontaktbetjent, og hvordan denne kontakten påvirker deres hverdag under soning. Kunnskap om hvordan kvinnene selv opplever kontakten har betydning for det endringsarbeidet som ansatte ved Kriminalomsorgen skal bidra til under soningen.

1.5 Problemstillingen

Det å sone skal gi mulighet for rehabilitering for den innsatte. For å kunne få til endring og rehabilitering i en institusjon som lukket fengsel er, blir den innsatte avhengig av å ha et samarbeid med de ansatte ved institusjonen. Det blir derfor viktig å ha kunnskap om hvordan innsatte selv opplever kontakten og kontaktens hensikt og nytte. I oppgaven har jeg en hovedproblemstilling med tre underproblemstillinger. Hovedproblemstilling for prosjektet er:

Hvordan beskriver kvinnelige innsatte sin opplevelse med kontaktbetjent?

Jeg vil belyse min problemstilling ved tre underproblemstillinger:

Hvordan beskriver kvinnene den praktiske betydningen av å ha en kontaktbetjent?

Hvordan beskriver kvinnene den emosjonelle kontakten til sin kontaktbetjent?

Hvilken betydning opplever kvinnene at kontaktbetjenten har for hverdagen under soning?

1.6 Tidligere forskning på feltet

Jeg har søkt i ulike databaser for å undersøke tidligere forskning angående kvinnelige innsattes relasjon til kontaktbetjent. Mine søk og treff er skjematisk oppstilt i vedlegg. Se vedlegg nr 1 for søkehistorikk.

Ellers har jeg også kommet over undersøkelser som er gjort i forhold til kvinnelige innsatte eller relasjoner i fengsel via litteratur som jeg har lest.

Internasjonale studier som er gjort i forhold til kvinner og soning handler i stor grad om rusproblematikk, for eksempel Belenko og Houser (2012), og omsorgsrollen/morsrollen (Hanely, 2013). Jeg har ikke funnet internasjonale studier med fokus på relasjonen mellom innsatt og fengselsbetjent, bortsett fra kartlegging av upassende seksualiserte forhold mellom innsatt og fengselsbetjent for eksempel Wack og Patel (2012).

En studie av Galbraith (2004) omhandler hvorfor kvinnelige innsatte trenger andre tilnærminger enn menn ved rehabilitering under soning. Hun viser til Bloom(1998) sin omtale av lovende program for kvinnelige innsatte. Bruk av empowerment modell blir vektlagt som viktig, det at en utvider kvinnens ferdigheter og mestringsstrategier. Kjønnsspesifikke program er ikke program utviklet for menn, brukt til kvinner, men inneholder spesifikke elementer som definerer verdier og tilnærminger ut fra hva kvinnene trenger. Et av disse momentene er "(6) hire staff who can develop authentic caring, and trusting relationships whith women." (Galbraith, 2004). Dette momentet har betydning for relasjonen mellom innsatt og ansatt, og dermed for kvinnenens rehabilitering.

Nasjonalt har jeg funnet en studie angående kvinnelige innsattes opplevelse av relasjon til kontaktbetjent. Andre studier handler om mannlige innsatte og relasjon, eller om kvinnelige innsattes behov under soning. Flere av undersøkelsene er likevel relevant for å belyse studien.

I JURKs undersøkelse fra 2010/2011(Thorsrud, 2012) er det gjort en kartlegging av kvinners soningsforhold i norske fengsel. De har blant annet sett på innsattes

tillit til betjentene og hvordan kontaktbetjentordningen fungerer. De viser til at nesten halvparten av informantene hadde tillit til betjentene. For de som ikke stolte på betjentene var begrunnelsene dårlig informasjon og manglende egenskaper til å kommunisere med de innsatte på en god måte. Det ble også uttrykt at tillit var vanskelig pga posisjonen betjentene hadde som vokter, samt at de innsatte opplevde at taushetsplikten ikke ble overholdt. Tilliten til kontaktbetjenten var høyere enn til de andre ansatte. Dette ble begrunnet med at en kjente kontaktbetjenten bedre enn de andre betjentene. En tredjedel av de som svarte var fornøyd med kontaktbetjentordningen og det ble fremhevet som positivt med personlig oppfølging fra en fast person. Misnøyen handlet om at kontaktbetjenten var for lite tilstede og det ble ulikheter i forhold til saksbehandling ut fra kontaktbetjentens egenskaper.

I Lien og Olsen (2008) sin rapport "Like sikkert som snø- arbeidskvalifisering som en del av soningen", har de blant annet sett på momenter som er spesielle for kvinner under soning. De har i rapporten spesielt fokus på arbeidstilbud og kvalifisering. Betjentene de har intervjuet melder at kvinnene har behov for andre typer arbeid og aktivitetstilbud enn menn på grunn av mer sammensatte problemstillinger. Dette har ikke undersøkelsen gått nærmere inn på, men kvinnes valgmuligheter er på et lavere ambisjonsnivå enn for menn. Arbeidstilbudene er preget av tradisjonelle kjønnsrollemønstre. Innsatte peker på holdninger og forventninger som de møter i forhold til hvilke tilbud de får under soningen. Arbeidstilbud for kvinner handler i stor grad om sosial trening, aktivisering og sysselsetting ut fra hvordan ansatte vurderer muligheten. De oppsummerer med at innsatte opplever mangel på sammenheng mellom det de gjør under soning og livet etter endt soning. Kvinner som soner ved kvinneavdelinger i kjønnsdelt fengsel har begrenset muligheter pga sikkerhetsaspekter (Lien og Olsen, 2008).

Johansen (2007) har skrevet en hovedoppgave om fengselsbetjentes yrkesidentitet og profesjonalitet. Her har han ut fra de ansattes perspektiv sett på blant annet relasjonen mellom fengselsbetjenter og innsatte (mannlige). Han peker på at både ansatt og innsatt er avhengig av politiske rammer for hvordan muligheten for å danne relasjon blir. Der viser han til at fengselsbetjentene er de

som har best mulighet for å bistå innsatte med endringsarbeid. Respekt vil være viktig for å påvirke positivt, og det er fengselsbetjenten som har hovedansvar for å skape nødvendige relasjoner i endringsarbeidet. Han peker på at tredelt turnus kan gi lite rom for samspill mellom fengselsbetjent og innsatt i lengre perioder. Det er også viktig at fengselsbetjentene er tilstede i miljøet for å være gode rollemodeller for de innsatte. Betjentene han intervjuet ser i likhet med innsatte, dobbeltrollen sin som problematisk (Johansen, 2007).

I en rapport fra 2006 presenterer Hammerlin og Mathiassen en undersøkelse om hvordan fengselsbetjenter og mannlige innsatte i norske fengsel opplever fengselshverdagen. De påpeker som Johansen (2007) at opplevelse av relasjon og nærhet blant annet avhenger av arbeids og soningsforhold, ressurstilgang og kompetanse. Kontaktbetjentordningen er fremhevet av alle deltagerne som positiv, men at oppgavene gjerne ikke står i forhold til ressurser og kvalifikasjoner. Ansatte opplevde at holdninger og fangesynet nå er bedre enn tidligere. Betjentrollen er klarere og mer definert, men samtidig knyttet til mer makt. Innsatte vektla viktigheten av kontaktbetjentordningen i forhold til det praktiske, mens flere innsatte opplevde samarbeid ut over praktiske områder som vanskelig pga sterk kontrollfunksjon hos betjentene. Hvordan kontaktbetjentordningen fungerte, var påvirket av ansattes holdninger og anstaltens rammer. Alder og ansiennitet hos kontaktbetjent var noe de innsatte påpekte som preget relasjonen. Hammerling og Mathiassen (2006) viser til Crawley (2004) sin undersøkelse som bekrefter dette. Alder og ansiennitet handlet om kunnskap, atferd og forståelse. Men enkelte innsatte mente at nyansatte var mer innstilt på å jobbe med mennesker. Det å ha kontaktbetjent av motsatt kjønn opplevdes ulikt, og at det handlet om personlige egenskaper. Flere var også opptatt av taushetsplikten og om ting ble brakt videre i systemet. Innsatte rapporterer at soningssystemet er blitt mer tungrodd og soningsforholdene hardere på grunn av usikkerhet og uforutsigbarhet under soningen i forhold til søknader og planlegging. De opplevde at det manglet god nok kommunikasjon mellom partene.

Leiksett (2005) skriver i sitt essey om hvem de innsatte er og hvilke metoder som er hensiktsmessig i arbeidet med innsatte. Han har imidlertid ikke fokus på kvinnelige innsatte. Kriminalomsorgen driver ikke psykoterapeutisk praksis, men

trenger kunnskap for å setet i verk tiltak tuftet på et solid og pålitelig teoretisk grunnlag. Selv om en ikke driver psykoterapeutisk praksis kan arbeidsmetodene ha en viss terapeutisk effekt. Han henviser til Løsel (1995) som har slått fast at kognitiv atferdsorientering og ferdighetsorientering har best effekt i arbeidet med innsatte.

1.7 Oppgavens struktur

Jeg vil kort redegjøre for hvordan oppbyggingen av oppgaven er videre etter dette innledende kapitlet. I kapittel to presenterer jeg det teoretiske rammeverket for oppgaven for deretter å gjøre rede for mine metodiske refleksjoner. Kapittel fire inneholder presentasjon og analyse av funn, mens funnene i kapittel fem drøftes opp mot det teoretiske rammeverket og tidligere studier. I kapittel seks avsluttes oppgaven med en konklusjon og studiens betydning for praksis og videre forskning.

2.0 TEORETISK RAMMEVERK

Studien handler om kontakten mellom kvinnelig innsatt og ansatt, og har en fenomenologisk fremgangsmåte hvor det er informasjon om kvinnenens opplevelse som er sentralt. Teorier har ikke vært styrende for intervjuguide eller under analysen, de er kun anvendt i drøftingen. Relasjonsteori vil være viktig for å belyse prosjektets problemstilling. Flere har skrevet om relasjonsteori med anerkjennelse som fokus, blant annet Anne Lise Løvlie Schibbye (2012) og Axel Honneth (2008). Jeg har valgt å bruke Anne Lise Løvlie Schibbye sin dialektiske relasjonsteori med fokus på anerkjennelse i drøftingen.

Oppgaven handler om kvinnelige innsatte og kjønnsteori blir viktig for å få forståelse av de forventninger kvinnene møter og opplevelse av avvik som de kan ha. Ut fra at kvinnelige innsatte er avvikende i forhold til forventninger fra omgivelsene vil teori om stigma også være relevant for å forstå hvordan dette oppleves og påvirker kvinnene.

2.1 ANERKJENNELSENS BETYDNING I DIALOGISK RELASJONSTEORI

2.1.1. Anerkjennelsens innhold

Begrepet anerkjennelse har i dialektisk relasjonsforståelse et mer rikholdig innhold enn hva en bruker i dagligtale. Anerkjennelse er en holdning og et ideal å oppnå i arbeidet med mennesker. Og det er i gjensidig relasjon til andre at anerkjennelse virkeliggjøres (Schibbye, 2012). Individet ønsker og trenger den andres anerkjennelse, men vil ikke selv anerkjenne den andre. Men for at den andres anerkjennelse skal få betydning for en, er det nødvendig å anerkjenne den andre. Schibbye beskriver prosessen som en kamp for anerkjennelse og viser til Hegels begrep om trelsk anerkjennelse som holder partene i det fastlåste forholdet (Schibbye, 2012). Ved gjensidig anerkjennelse må begge opptre som både subjekt og objekt for hverandre og det løser opp situasjonen. Anerkjennelse har ut fra dette en overordnet posisjon i dialektisk relasjonsteori og er viktig for å utvikle god tilknytning og selvavgrensning (Schibbye, 2012).

Anerkjennelsens ingredienser er å lytte, forstå, akseptere, tolerer og bekrefte. Disse er avhengige av hverandre, de er dialektiske (Schibbye, 2012).

2.1.2 Være til stede i dialogen

Å lytte innebærer å ta inn den andres opplevelsesverden samtidig som en er bevisst egne indre prosesser. En må være tilstede i øyeblikket og lytte bakom ordene (Møller, 2012). Å lytte kan utfordre vår forforståelse. En stiller seg åpen for at synspunkter og følelser kan endres og det kan aktivere egen smerte, men og glede og livskraft (Møller, 2012). Det vil kunne være verdifullt å få hjelp til å sortere opplevelser og ha støtte for tanker og følelser. Det å bli lyttet til er en terapeutisk opplevelse i seg selv ved at den innsattes opplevelser blir anerkjent (Schibbye, 2012).

For å ha forståelse må en lytte, og forståelse kan deles i ytre og indre forståelse. Ytre forståelse uttrykkes ved å vise sympati og kognitiv gjenkjennelse og gir opplevelse av aksept og støtte. Dette gir imidlertid ikke mulighet for å dele indre tilstand og utvikle selvrefleksjonen, det krever at en viser indre forståelse som handler om å dele følelser og opplevelser (Møller, 2012). Dette krever at den profesjonelle har empati og evner å identifisere lignende følelser i seg selv uavhengig av hvordan en ville reagert på dem. Å bli møtt med indre forståelse er viktig for utvikling av selvavgrensning og selvrefleksivitet (Schibbye, 2012).

2.1.3 Jeg og andre

Selvavgrensning handler om å skille mellom andres opplevelser eller følelser, og egne opplevelser eller følelser. Selvavgrensning er en prosess som fremmes via motsetninger, spesielt mellom forskjeller og likheter (Schibbye, 2012). Schibbye (2012) viser til at spedbarnsforskningen underbygger den dialektiske relasjonsforståelsen av selvavgrensingsprosessen. Motsetninger mellom barnets ønske og utsettelse av tilfredsstillelse bidrar til å fremme skillet mellom fantasi og virkelighet. En persons utvikling av selvrefleksivitet og selvavgrensning som barn vil påvirke relasjoner som voksen. Det er en parallellitet og gjensidighet i utvikling av refleksivitet og avgrensning (Schibbye, 2012). For å ha en relasjon med hverandre kreves det at begge har en avgrensning til omverden og hverandre (Røkenes og Hanssen, 2012).

2.1.4 Ekspert på eget liv

Aksept og toleranse innebærer at en ikke vurderer, men aksepterer at den andres opplevelser er "riktige". Dette kan være utfordrende når opplevelsene ikke passer med ytre virkelighet eller egne verdier/grenser trues (Møller, 2012). Å bli møtt med aksept og toleranse for indre tilstander skaper muligheter for større selvaksept/selvrefleksjon. Det at noen andre gjenkjenner opplevelsen en har og gir uttrykk for det, kan skape trygghet og følelsen blir dermed lettere å akseptere (Schibbye, 2012). Den profesjonelles perspektiv kan bidra til å utvide den andres forståelse av seg selv ved at den profesjonelle bruker egen forståelse til å gi vedkommende en alternativ forståelse. Idet opplevelsen settes i konkret sammenheng bidrar den profesjonelle med mening og avgrensning (Møller, 2012; s. 32).

Bekreftelse innebærer å lytte, forstå, vise aksept og toleranse. Når en bekrefter gis det umiddelbar tilbakemelding på den andres indre tilstand og er knyttet til likeverd (Schibbye, 2012). Det innebærer ikke nødvendigvis at den andre mottar positive vurderinger eller får viljen sin, men respekt som subjekt og ekspert på eget liv.

Bekreftelse styrker selvrefleksiviteten. En persons selvrefleksjon handler om individets synspunkter, oppfatninger og meninger om seg selv (Schibbye, 2006). Det å kunne se seg selv som et eget objekt, stille seg utenfor seg selv og betrakte seg selv. Men det handler også om å kunne se den andres perspektiv på seg selv (Schibbye, 2012). For å forstå hva andre forstår, må en vite hva en selv forstår. Selvrefleksivitet er dermed av stor betydning for vår forståelse. Meads speilingsteori er viktig da speiling gir opplevelse av å bli sett og hørt. Og dette skaper forbindelse mellom menneskers indre følelser (Møller, 2012). Følelsen en speilet blir tilført den andres opplevelse og dette gir en muligheten til å skille mellom indre opplevelser og ytre virkelighet (Schibbye, 2012; Bion 1984). Speiling er viktig for å kunne utvikle selvrefleksivitet slik at indre følelser om nødvendig kan justeres i forhold til den ytre virkeligheten. Selvrefleksivitet er nødvendig for å kunne forholde seg til andre og dermed en viktig egenskap å ha.

2.1.5 Deltager i relasjonen

Det er viktig at den profesjonelle har et bevisst forhold til at en selv er en del av helheten for klienten (Schibbye, 2012). Prosessene hvor mennesker forholder seg til seg selv og sine omgivelser er gjensidig avhengige. Handlinger mot andre reflekteres tilbake på ens person og det en gjør mot seg selv reflekteres i relasjon til andre (Jensen og Ulleberg, 2013). En må alltid være seg bevisst at en som person påvirker den situasjonen en er i, det er ikke mulig å ikke være en del og ikke påvirke. Schibbye er terapeut og omtaler anerkjennende holdning som en del av den terapeutiske relasjonen. Kontaktbetjent er en ingen terapeut og driver ikke psykoterapeutisk praksis, men en anerkjennende relasjon kan likevel gi en terapeutisk effekt som er positivt for den innsatte. Det er viktig at arbeidsmetodene er basert på et pålitelig teoretisk grunnlag (Leiksett, 2005).

2.1.6 Dialektikk

Den idealistiske dialektikken forbindes med filosofen Hegel (1770-1831). Dialektikken handler om at ved ulikheter og motsetninger utvikles ny forståelse, en får ny kunnskap og en kan utvikle seg som selvstendig individ (Jensen og Ulleberg, 2013; Schibbye, 2012). Dialektikk er viktig for forståelsen av "selvet i relasjonen", hvordan selvet utvikles i dialog med andre (Schibbye, 2012). Vi observerer den andre i et gjensidig samspill med oss, og individet er både subjekt og objekt i en gjensidig prosess. En er et opplevende subjekt, men kan se seg selv som objekt og kan også se den andre både som subjekt og objekt (Schibbye, 2012). Når en ser seg selv som et objekt innebærer det at en ser seg selv slik andre opplever og ser en. En får tilført kunnskap om hvordan andre opplever vår atferd. Når en ser den andre som et objekt fører det til at en vurderer at den andre ikke har en selvrefleksivitet og dermed kan den styres av andre. Individet blir fratatt retten og mulighet til å ha et syn på seg selv (Møller, 2012; Schibbye, 2012). Det er viktig at en i utviklende relasjoner har et gjensidig forhold preget av et subjekt-subjekt syn hvor individet eier retten til de opplevelser og følelser en har. Det er individet som er eksperten på sin verden og sine opplevelser. Hvordan erfarer kvinnelige innsatte dette i forhold til sin kontaktbetjent?

2.1.7 Symmetriske og asymmetriske relasjoner

Enkelte relasjoner er asymmetrisk, hvor makten er ulikt fordelt mellom individene (Jensen og Ulleberg, 2013). Når det gjelder forholdet mellom innsatt og betjent vil det alltid være en asymmetrisk relasjon. Betjenten vil ha beslutningsmyndighet overfor den innsatte, noe den innsatte aldri vil kunne ha overfor den ansatte. Ved asymmetriske relasjoner økes muligheten for maktmisbruk (Karlsson og Borg, 2013). Men selv om partene i en profesjonell relasjon ikke er likestilt kan relasjonen være preget av likeverd. Likeverd er når partenes opplevelse har like stor gyldighet i forhold til hverandre. Dette handler om hvordan den profesjonelle velger å møte og se brukeren for å skape gode relasjoner basert på gjensidighet og likeverd, og ikke frykt for maktbruk og negative konsekvenser (Møller, 2012). Å være likestilt er ikke det samme som å ha likeverd, og det er mulig å ha likeverd mellom partene i relasjoner som er asymmetriske. Likeverd innebærer at begge parters opplevelse har like stor gyldighet i relasjonen. En møtes i et subjekt-subjekt-syn hvor en er ute etter følelsen og opplevelsen den andre har, for det er den som er eksperten. Dersom en inntar et subjekt-objekt-syn tar en ikke hensyn til individets opplevelser men, fokuserer på det en selv ser og opplever som en utfordring (Schibbye, 2012). Men dette trenger ikke nødvendigvis å være det rette for den andre. I en profesjonell relasjon må en være seg bevisst at den profesjonelle har større definisjonsmakt, spesielt i asymmetriske relasjoner (Møller, 2012).

2.2 KJØNN OG KRIMINALITET

På 1970 tallet ble det rettet kritikk mot manglende kvinneperspektiv i kriminologien. Mange av lovbruddene som kvinner begikk ansås som trivielle, og at de dermed ikke var "verdige" forskning. Kvinners lovbrudd ble heller ikke betegnet som like problematisk som de lovbrudd mennene begikk, og fikk dermed mindre oppmerksomhet (Haralambos and Holborn, 2004). Kriminalitet var blitt sett på som et uttrykk for maskulinitet.

Kjønn er den mest utslagsgivende faktoren i kriminalitetsbildet ved siden av alder og sosial status (Vegheim, 2007). Hvordan en ser og forstår kjønn avhenger av hvilket perspektiv en tar.

2.2.1 Roller og Kjønnroller

Roller forstås relatert til forventninger og normer som er knyttet til en spesiell posisjon, og tenkes ikke uavhengig av andre roller. Goffman utdypet rolleforståelsen med begrepene rolledistanse, rolleforpliktelse, rolletilknytning og rolleomfavning. Skal en forme en ny sosial funksjon eller rolle må en være bevisst aspektene ved rolleutøvelse (Hammerlin og Mathiassen, 2006).

I Store Norske leksikon er kjønnsrolle definert slik: *"Kjønnsrolle, samling av normer og forventninger knyttet til det å være mann eller kvinne, gutt eller jente.*

Kjønnsrollene bestemmer gjerne tankemønstre, følelser og atferd. De gir også forventninger til hva man bør mene og interessere seg for" (snl.no/kjønnsrolle,2014).

Kjønn og kropp har både historiske, kulturelle og sosiale dimensjoner (Bondevik og Rustad, 2009). En skiller mellom biologisk kjønn, "sex", og sosialt og kulturelt kjønn, "gender", hvor individet på bakgrunn av biologisk kjønn sosialiseres inn i en bestemt plassering i samfunnets kjønnsmaktordning (Lykke, 2008). Flere hevder at det er det sosiale kjønn som er det primære (Butler, 2007; Beauvoir, 2000; Messerschmidt, 1993). Individene utformes i sosiale relasjoner, og det finnes ingen universale maskuline trekk (Messerschmidt, 1993).

Kjønnsrollebegrepet ble i Norden brukt til å vise hvordan kjønnsspesifikk atferd var sosialt lært og mulig å forandre. Sosialisering er sirkulært, dermed former individet normene ved samhandling og samhandlingen formes av normene (Solbrække og Aarseth, 2009). Kjønnsrolleteorier forklarer ulikheter mellom menn og kvinner sin atferd ut fra forventningene som er knyttet til egenskapen av mann eller kvinne. Forskjeller kommer da av ulikheter i mannlig og kvinnelig kjønnsrolle (Høigård, 1983). Menns kriminalitet og kvinners ikke-kriminalitet kommer av ulikheter i kjønnsrollene (Ugelvik, 2008). I kriminalomsorgen vil de fleste hevde at forklaringen ligger i sosiale og ikke biologiske forskjeller mellom kjønnene, men kjønnsrollebegrepet er i liten grad problematisert (Vegheim, 2007).

2.2.2 Kvinner og soning

Det er enighet om at kvinnelige innsattes behov er annerledes enn menns og at en bør tilstrebe mer kunnskap og tilrettelegging for å kunne møte kvinnene på en god

måte (St. meld. nr 37 (2007-2008); Moloney, van den Bergh og Moller, 2009). Galbraith (2004) viser til at det er viktig at ansatte er bevisst på hvilke behov kvinnelige innsatte har. Hun legger vekt på at kvinnene trenger programmer/behandling som er tilrettelagt ut fra kvinnenes behov, ikke program laget for menn med kvinnelige deltagere. Travis (2007) bekrefter også behovet for tilrettelegging ut fra at kjønnene lærer på ulike måter. Menn og kvinner har ulike behov under rehabiliteringen for at utfallet skal bli best mulig.

Fra blant annet levekårsundersøkelse i 2004 er det funnet at kvinnelige innsatte på flere områder er en utsatt gruppe. De sliter i større grad enn menn med seksuelt misbruk, manglende arbeidstilknytning, tyngre rusavhengighet og dårligere fysisk og psykisk helse (Friestad og Hansen, 2004; St.meld. nr. 37 (2007-2008)). Dette kan være årsaken til den oppfatning som har vært blant de som jobber med innsatte, nemlig at kvinnelige innsatte er mer utfordrende å jobbe med enn mannlige innsatte. Forskning bekrefter til dels dette, men Travis (2007) legger stor vekt på at gevinsten ved erfaring, kunnskap og inspirasjon er stor for de som er engasjert i arbeidet med kvinnelige innsatte. Hun henviser fra sin undersøkelse at det kommer tydelig frem at kvinner i større grad enn menn søker kontakt med ansatte. De er mer aktive i samhandlingen og søker bekreftelse fra ansatte. Undersøkelsen viser at det har stor betydning med mannlige rollemodeller rundt kvinnene, også ved en ubevisst påvirkning.

2.3 STIGMA

Stigmatisering defineres som "*å tillegge et individ eller en gruppe en rekke negative egenskaper på bakgrunn av et bestemt kjennetegn*" (Brante, Andersen og Korsnes, 1997 s. 314). Sosiologen Ervin Goffman var opptatt av mellom menneskelige relasjoner. Goffman betegnet et stigma som en uoverensstemmelse mellom individets tilsynelatende og faktiske identitet. Stigma kan føre til en avvikende identitet. Dersom stigma er kjent for personen selv eller omgivelsene kan relasjonen mellom individene bli forstyrret. Goffman hevder at relasjonen blir forstyrret når en person bærer et stigma som avviker fra våre forventninger slik at personen dermed blir uønsket. Goffman skiller mellom tre ulike stigma; fysiske misdannelser, karakterdefekter og tribal stigma (Goffman, 1963).

Karakterdefekter handler om viljesvakheter, dominerende eller unaturlige lidenskaper, foræderske og rigide overbevisninger eller uærlighet utledet fra at folk kan ha en kjent fortid som for eksempel innsatt (Hove, 2001). Det vil være karakterdefekter som stigma de kvinnelige innsatte vil oppleve.

Falk (2001) hevder at innsatte påføres stigma fra myndighetspersoner slik som for eksempel politi, domstol og fengselsansatte. Bjønnum (2012) finner i sin undersøkelse at samtlige av de kvinnelige informantene opplever å bli oversett og stigmatisert på grunn av rus og kriminell karriere i hjelpeapparatet rundt seg. Haney (2012) utførte en undersøkelse i et fengsel i Ungarn, hvor det var lagt sterkt vekt på arbeid som rehabilitering. Innsatte ble delt inn etter hvilke type arbeid de gjorde, og dette ble gjort tydelig ut fra hvilke klær innsatte bar. Innsatte som av ulike grunner ikke deltok i arbeid måtte bære sorte og hvite stripete klær. De stigma som innsatte opplevde var ikke bare symbolsk men ekskluderte personene fra det daglige livet ved fengselet. Personer med stigma vil naturlig søke tilhørighet hos likesinnede, og handlinger som for eksempel arrestasjon vil ikke oppleves som stigmatiserende for en som tilhører et kriminelt miljø (Falk, 2001). Tvert om vil arrestasjonen kunne forsterke eller øke personens prestisje i miljøet. For å kunne leve med avvisningen som et stigma kan medføre hevder Falk at personen må finne metoder for å håndtere dette. Det kan være å fordømme de som fordømmer en, eller fraskrive seg ansvar for sine handlinger. For personer som har stigma som kriminell vil attributtene ved stigma feste seg ved dem uavhengig av om personen har disse egenskapene. Stigma blir personens identitet (Falk, 2001). Mead(1972) bruker begrepet speil-selvet som betegnelse på dette. Når personen speiler seg i de andre rundt en blir speil-selvet det bildet eller selvoppfatningen man danner seg gjennom de andres oppfatning. Har en stigma som kriminell vil den kunne begynne å oppfatte seg selv slik uavhengig av ens egentlige egenskaper. Kriminalitet har ut fra både biologiske og sosiologiske forklaringsmodeller blitt definert som et maskulint fenomen. Den biopsykologiske forklaringsmåten har dominert teoriene om kvinners kriminalitet. Avvik blir dermed forklart med egenskaper ved kvinnen selv. Kvinner som begår kriminalitet blir dermed sett på som dobbelt avvikende, de stemples som kriminelle og som ukvinnelige (Vegheim, 2007).

3.0 METODISKE REFLEKSJONER

I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for valg av metode i min studie og deretter hvordan jeg har gjennomført intervjuene. Jeg vil også se på mulige feilkilder knyttet til studien og deretter studiens kvalitet. Videre vil jeg presentere min analyse inspirert av Malterud (2011) sin systematiske tekstkondensering. Til slutt vil jeg gjøre rede for mine etiske refleksjoner. Det gjøres rede for de ulike prosessene i studien slik at leseren kan se hvordan prosessene har vært og kan se på resultatene med nye kritiske øyner.

3.1 METODE

Det er viktig at den metoden en velger å bruke i studien svarer på problemstillingen i oppgaven. Jeg ønsket i min studie å undersøke innsatte kvinners opplevelse av kontakt til kontaktbetjent under soning. Det er deres personlige opplevelse og erfaringer jeg ønsket å høre og lære mer om. Erfaringene jeg ønsket å undersøke lar seg ikke tallfeste eller måle. Ut fra oppgavens problemstilling valgte jeg derfor å gjøre en kvalitativ forskning. Malterud (2011) skriver at kvalitativ tilnærming passer godt for å forske på dynamiske prosesser som for eksempel samhandling. Ved kvalitative intervjuer er hensikten å få frem beskrivelser av informantenes hverdag for deretter å kunne tolke betydningen av de fenomenene som er beskrevet (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.1.1 Å velge intervju

Ved innsamling av kvalitative data er intervju den mest brukte måten. I intervju er det mulig å få fylldige og detaljerte beskrivelser fra informantene (Johannessen, Tuft og Christoffersen, 2011). Intervju er en sosial praksis med gjensidig avhengighet mellom intervjuer og intervjuede hvor det dannes en felles kunnskapsproduksjon (Kvale og Brinkmann, 2009). Malterud (2011) legger vekt på at intervjusituasjonens fortrolighet og ro kan være gode rammer for historier. Det å lytte med åpent sinn gjør at en som forsker er åpen for ny lærdom. Men å snakke med folk på en slik måte at en sitter igjen med konkrete og jordnære data krever en viss erfaring (Malterud, 2011).

Mitt valg falt på semistrukturert intervju da andre metoder for datainnsamling som for eksempel deltagende observasjon eller fokusgruppe intervju ikke ville gitt meg like gode svar på oppgavens problemstilling. Det var viktig for meg å snakke direkte med kvinnene for å høre deres egne subjektive erfaringer for å forstå verden slik de opplever den, og å kunne følge opp utsagn som var relevante (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.1.2 Semistrukturert intervju

Det er nødvendig å vise informantene hva en er ute etter slik at en unngår å snakke om ulike ting (Malterud, 2011). Kvinnene var i forkant av intervjuet informert om hva tema handlet om og hva spørsmålene ville dreie seg om. Se informasjonsskriv, vedlegg nr 2. Intervjuguiden var utarbeidet på forhånd med de tema som jeg ønsket å ta opp. Se intervjuguide, vedlegg nr 4. Intervjuguide er ikke et spørreskjema men liste over tema og generelle spørsmål som er relevant for problemstillingen (Johannessen et. al. 2011). Utarbeidelse av intervjuguiden var viktig for å sikre at vi var innom de hovedtemaene som var ønskelig og at jeg hadde gode undertema som støttet meg dersom jeg mistet tråden i samtalen. Rekkefølgen på temaene varierte etter hvordan intervjuet/samtalen forløper. Å bruke en semistrukturert intervjuguide gjorde intervjuet fleksibelt ved at en kunne bevege seg mellom de ulike temaene. Jeg fikk verdifull hjelp av min veileder ved utarbeidelse av intervjuguide.

Fleksibilitet i intervjuet er viktig dersom en ønsker å få ny kunnskap eller ha mulighet for å åpne for nye spørsmål angående problemstillingen. En skal ha åpent sinn, men ha fokus på problemstillingen så en får informasjon som er relevant for denne (Malterud, 2011). Kunnskap om tema er viktig slik at en kan stille gode oppfølgingsspørsmål underveies (Kvale og Brinkmann, 2009). Jeg hadde ingen tidligere erfaring fra å intervjuer i forhold til et prosjekt slik som masteroppgaven er.

3.2 GJENNOMFØRINGEN

3.2.1 Adgang til feltet

For å få tillatelse til å intervju kvinnelige innsatte ble det sendt søknad til Kriminalomsorgens regionskontor som har ansvar for det gjeldende fengselet. Sammen med søknaden ble det vedlagt godkjent prosjektskisse, intervjuguide, informasjonsbrev og samtykkeerklæring som innsatte skulle signere. Se samtykkeerklæring, vedlegg nr 3. Det var også vedlagt en uttalelse fra fengselsleder ved det gjeldende fengsel som anbefalte at det ble gitt tillatelse til å gjennomføre forskningen. Godkjenning fra NSD ble ettersendt når den var klar. Godkjenning fra NSD, se vedlegg nr 5.

Som ansatt ved Kriminalomsorgen hadde jeg fordeler i forhold til kjennskap til systemet og kontaktpersoner for gjennomføring av intervjuene. Høsten 2013 var jeg i kontakt med avdelingsleder for å undersøke om det ville være tilstrekkelig informanter ved avdelingen som fylte kriteriene mine i desember 2013. Når godkjenningen ble gitt fra Kriminalomsorgens regionskontor tok jeg på ny kontakt med avdelingsleder og fikk en avtale for å komme å informere aktuelle innsatte om prosjektet for å rekruttere informanter. Fra søknaden ble sendt den 14.10.13, til alle tillatelser var godkjent tok det i underkant av to måneder. Godkjenning fra Kriminalomsorgens regionskontor ble gitt 5. desember 2013. Mandag 9. desember 2013 hadde jeg informasjonsmøte ved kvinneavdelingen, og den 18. desember 2013 gjorde jeg det siste intervjuet.

3.2.2 Utvalg

Et utvalg skal være satt sammen slik at innholdet gir et tilstrekkelig rikt og variert materiale om det en ønsker å si noe om. Et tilfeldig utvalg kan true kunnskapens gyldighet ved en kvalitativ metode (Malterud, 2011). Da jeg var i kontakt med avdelingsleder ved fengselet fikk hun oversikt over kriteriene for personene jeg ønsket å intervju. Ut fra dette informerte hun aktuelle innsatte og forespurte om

de ville delta på informasjonsmøte. Det er med andre ord gjort et strategisk utvalg av informanter (Johannessen et. al., 2011; Malterud, 2011).

Det ble avtalt møte ved fengselet en ettermiddag for at jeg selv kunne informere de aktuelle kvinnene om prosjektet og forespørre om de ville delta. Møtet ble holdt i fellesarealet og det møtte frem flere kvinner enn dem avdelingsleder hadde informert på forhånd. Det ble forklart at prosjektet ikke hadde sammenheng med mitt vanlige arbeid i Kriminalomsorgen. Det ble gitt informasjon om hvem som var i min målgruppe, taushetsplikt og at en hele tiden hadde mulighet for å trekke seg dersom en ikke ønsket å delta lenger. Alle kvinnene tilstede fikk hvert sitt informasjonsskriv og samtykke utlevert for å lese senere.

Etter informasjonsmøtet hadde jeg det antall informanter som var ønskelig, og det ble avtalt to dager hvor intervjuene skulle finne sted. Jeg intervjuet seks kvinner som hadde sonet eller vært i varetekt i minst to måneder. Det ble gjort et unntak for en kvinne som hadde sonet kortere enn to måneder, men hun hadde erfaring fra en lengre soning tidligere samme år.

To måneder ble satt som inklusjonskriteriet for at det skulle ha vært tilstrekkelig tid til å danne relasjon til kontaktbetjent og ha en erfaring å fortelle om. Kvinnene hadde ved intervjudispunktet sonet fra fem uker til ti måneder. Kvinnene hadde ulik erfaring i forhold til soning. Kvinnene hadde ulik alder og ulik bakgrunn og situasjon. Andre inklusjonskriterier var at de ikke hadde fysiske eller psykiske problemer som gjorde det vanskelig for dem å forholde seg til meg i intervju situasjon. Kvinnene som deltok hadde ingen synlige problemer med å forholde seg til meg under intervjusituasjonene, og alle hadde norsk som sitt morsmål.

3.2.3 Intervjuprosessen

Hvilken informasjon en får fra intervjuene avhenger av relasjonen en får med informanten, og det er flere forhold som kan påvirke dette (Johannessen et. al, 2011). Johannesen et al. (2011) sier at omgivelsene hvor intervjuet finner sted og innledningen er viktig for utfallet av relasjonen. De første minuttene hvor informanten gjør seg opp en formening om intervjueren er avgjørende (Kvale og Brinkmann, 2009).

Mine intervjuer ble gjennomført ved et samtalerom i fengselets besøksavdeling. Rommet var lite med murvegger og gitter foran vinduet med utsikt til den ene

luftegården. Innredningen bestod av fire stoler, bord og konferanse utstyr. På veggen var det et bilde og en klokke. Jeg hadde med kjeks som ble satt på bordet, men ingen av kvinnene forsynte seg av dette. Selv om omgivelsene ikke var spesielt trivelige opplevde jeg en god atmosfære under intervjusituasjonen. Etter at jeg hadde gitt informasjon om prosjektet og informert samtykke var signert startet intervjuet med noen faktaopplysninger om kontaktbetjent og soningen. Deretter gikk vi over til å snakke om hvordan kontakten var og hva den inneholdt. Hva kvinnene satte pris på og hva som var viktige erfaringer. Ved slutten av hvert intervju ble det gjort en "oppsummering" hvor jeg gikk gjennom intervjuguiden med kvinnen tilstede for å se at vi hadde vært innom de temaene som var ønskelig. Dette gav kvinnene mulighet for å tilføre eller korrigere dersom det var ting jeg hadde misforstått eller glemt. Det gav også kvinnene rom for å ta opp ting de hadde reagert på under intervjuet.

Det var en kvinne som trakk seg første dagen, men ombestemte seg og gjennomførte intervjuet på dag to. Det ble i forkant av intervjuet gitt samtykke til at jeg brukte digital opptaker under intervjuene. Etter råd fra min veileder tok jeg ikke notater underveis i samtalen, men hadde fokus på kvinnen i intervjuet. Dette medførte at jeg noen ganger gjentok spørsmål, men jeg vurderte det som bedre enn at jeg ble distraheret av å notere og dermed miste den fulle tilstedeværelsen. Mitt ønske var at intervjuet skulle foregå mest mulig naturlig slik at kvinnene delte sine erfaringer. Malterud (2011) sier at det er en kunst å klare å være tilstrekkelig åpen og fokusert på samme tid. At det ikke er like lett å finne balansen mellom det å være fleksibel og ha styring i intervjuet. Jeg opplevde at bruk av intervjuguiden hjalp meg til å være fleksibel og sikret at vi var innom relevante tema. Tidligere arbeidserfaring hjalp meg til en viss grad å holde styringen i intervjuet, men iblant opplevde jeg det som utfordrende å finne grensen mellom å la dem snakke "fritt" og hente dem inn igjen når en gikk for langt bort fra tema.

Ved at jeg hele tiden hadde fokus på kvinnen og hadde mulighet til å respondere på blikk kontakt opplevde jeg at jeg fikk tillit og relasjonen var god. Jeg erfarte at intervjuguiden dekket de området jeg ønsket. Kvinnene svarte på alle områdene og ingen tok forbehold om å svare på noe. En av kvinnene måtte ta noen pauser underveis da hun ble sterkt berørt når vi snakket om en tidligere kontaktbetjent.

Lengden på intervjuene varte fra 25 til 47 minutter, men uavhengig av intervjulengden gav informantene gode og klare tilbakemeldinger i forhold til mine

problemstillinger. Enkelte av intervjuene var korte på grunn av at informanten ikke ønsket å utdype mer. Under transkriberingen så jeg riktig nok at det er områder hvor jeg kunne fulgt bedre opp som for eksempel i forhold til fremtidsplanen som kvinnene hadde utarbeidet.

Intervjuene mine ble gjennomført i desember 2013. Det ble derfor avklart med avdelingsleder at jeg kunne få lage en julepose til hver av kvinnene som takk for hjelpen. Juleposen inneholdt juleblad, frukt, marsipan, sjokolade og brente mandler. Posene måtte gjennomgå ved fengselets mottagelse, men jeg fikk selv levere dem ut når intervjuet var gjennomført. Dette var ikke noe de var forespeilet i forkant, og de viste stor glede og takknemlighet for denne oppmerksomheten.

3.3 FEILKILDER

Som forsker er en alltid deltager i feltet hvor en henter materialet og påvirker dermed dette på ulike måter som for eksempel via samtaleteknikk og kroppsspråk. Dersom en bruker kvalitativ forskningsmetode skal dataene best mulig reflektere deltagerens erfaringer og meninger. En skal søke å gjengi informantenes fortelling (Malterud, 2011). Jeg vil under kommentere noe av det jeg mener kan ha preget intervjuene.

3.3.1 Kjønn og alder

At jeg er kvinne kan ha vært positivt for enkelte av kvinnene i forhold til intervjuet og gjort det enklere for dem å åpne seg i en slik situasjon. Men jeg er usikker på om det var av stor betydning. Kombinasjonen av at jeg er kvinne og voksen person (alder) mener jeg var av større betydning. Jeg opplevde at det gav kvinnene ro og tillit til meg, at de åpnet seg og fortalte om såre ting og viste trygghet til å uttrykke følelsene. Jeg opplevde ikke at kvinnene var ute etter å ryste eller imponere meg med språk eller fortellinger. Jeg opplevde dem som ekte og at de brukte språkbruk som var ekte for dem og ikke en forestilling.

3.3.2 Tilknytning til Kriminalomsorgen

Kvinnene var gjort oppmerksom på at jeg arbeidet i Kriminalomsorgen ved en annen soningsenhet. Dette gjorde meg interessant for flere som ønsket seg dit. Det ble gjort klart at min undersøkelse ikke hadde noen forbindelse til mitt arbeid, og deres deltagelse ikke ville ha noen innflytelse for å søke seg over til soning ved denne enheten. Min tilknytning til Kriminalomsorgen gjorde at jeg hadde kjennskap til gruppen kvinnelige innsatte og var kjent med at atferd og språkbruk kan være annerledes. Men tilknytningen gjorde også at jeg hadde en viss forforståelse i forhold til hvilke svar jeg forventet under intervjuet. Malterud (2011) betegner forforståelse som bagasjen vi tar med oss inn i prosjektet bestående av erfaring, hypoteser, faglig perspektiv og teoretisk referanseramme. Det handler om å være seg bevisst dette underveis i prosessen. Selv om min rolle ble gjort tydelig i forkant av intervjuet tror jeg at min tilknytning og rolle ved Kriminalomsorgen gav kvinnene større tillit til meg ved at jeg kjente til systemet rundt dem og hadde erfaring fra arbeid med innsatte.

3.3.3 Følelser

For å kunne møte informantene med et åpent sinn, må en selv være bevisst på egne følelser og holdninger (Fog, 2004). Jeg var nervøs i forkant av intervjuene, ikke for å møte de innsatte, men i forhold til om intervjuguiden ville være god nok og om kvinnene var engasjert i tema som jeg skulle undersøke. I løpet av første intervju løsnet dette når jeg merket kvinnens engasjement og deltagelse. Som ansatt ved Kriminalomsorgen mener jeg at mine erfaringer gjør at jeg ser de innsatte som enkeltindivider og har et reflektert forhold til mine holdninger og kriminalitet. Men jeg kan ikke se bort fra at jeg har fordommer jeg ikke ennå er meg selv bevisst.

3.3.4 Kontakt med informanten

Det er viktig å reflektere over hvordan kontakten var med informanten for at en skal kunne forstå utsagnene rett. Det kan være elementer i situasjonen som gjør at en ikke kan lese informantens svar rett av transkriberingen, for eksempel ved bruk av ironi og kroppsspråk. Jeg opplevde at informantene forstod det jeg spurte om, og at de spurte hvis de var usikker på hva jeg mente. I transkriberingen har jeg ført

opp stemninger og jeg har gjennomgått transkriberingene og notert meg mine refleksjoner av intervjuene for eksempel ved nøling og lange pauser. Dette er viktig for å ikke gå glipp av viktige poenger (Silverman, 2013). Opplevelse av kontakt vil normalt variere gjennom intervjuet. Dersom man opplever at samtalen stopper opp og engasjementet er borte vil det kunne være utfordrende for begge parter (Fog, 2004). Å gjøre flere intervju etter hverandre var krevende fordi jeg var sterkt konsentrert og holdt fokus for å kunne følge opp når jeg så muligheten. Jeg opplevde at kvinnene var engasjerte under hele intervjuet, men to uttrykte i etterkant at det var slitsomt å delta.

3.4 FORSKNINGENS KVALITET

Sentrale begreper i forhold til undersøkelsens troverdighet er reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. Disse begrepene brukes vanligvis i forbindelse med kvantitativ forskning. Det handler om kvalitetskontroll av forskningsprosessen og resultatene av den. Reliabilitet og validitet er noe som går igjen i hele forskningsprosessen og er ikke en isolert prosess. Forskerens egenskaper og metoder påvirker pålitelighet og gyldighet av intervjuet, transkripsjon, analyse og rapport. Dette må det gjøres rede for slik at prosessen er transparent.

3.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet refererer til materialets pålitelighet og troverdighet, og om det er mulig å etterprøve studien senere (Kvale og Brinkmann, 2009).

Påliteligheten ved studien styrkes når en er lojal mot informantenes stemmer. Dette kan sikres ved at en underveis i intervjuet sjekker om forståelsen er rett og stemmer overens med informanten (Malterud, 2011). Dette ble gjort underveis i min intervjuprosess ved at jeg stoppet og gjentok, eller spurte direkte om jeg forstod rett. Et annet moment som styrker reliabiliteten er å la informantene lese gjennom utskriften og gjøre korreksjoner eller presisere uklarheter (Malterud, 2011). Dette er ikke gjort i studien, da enkelte informanter ikke lenger var ved avdelingen når transkriberingen var gjort.

Min analyseprosess var induktiv og hadde fokus på informantenes stemme.

Analysen ble gjort direkte ut fra det kvinnene sa og min tolkning av deres utsagn.

Presentasjon av funn er belyst med informantenes ord. I drøftingen bruker jeg egne ord for å drøfte kvinnenens utsagn.

For å kunne vurdere reliabiliteten må det redegjøres for hvordan dataene er blitt utviklet (Silverman, 2013). Det blir dermed viktig at det er gjort rede for ulike faktorer som kan påvirke funnene (Fog, 2004). Tidligere i dette kapittel har jeg gått gjennom de forhold som kan ha påvirket innsamlingen av data.

3.4.2 Validitet

Validitet betyr gyldighet og handler om hvorvidt funnene reflekterer formålet med studien (Fog, 2004). Validitet handler om metodevalg og forskningsopplegg. Det vil være et validitetsproblem dersom en ikke har undersøkt det man i utgangspunktet skulle (Kvale og Brinkmann, 2009). Malterud (2011) skriver at det handler om at en skal vise hvordan våre mer eller mindre relevante valg har påvirket kunnskapen en har kommet frem til. I kvalitativ forskning vil validiteten være særlig viktig ut fra at konklusjonene i stor grad trekkes ut av noen få intervjuer. Og ut fra det forsøker en å gjøre funnene overførbare ved bruk av skjønn og dømmekraft (Fog, 2004). Validiteten kan styrkes ved at en er flere som er involvert i analyseprosessen. Jeg har underveis i min analyse fått hjelp av min veileder. I min undersøkelse er det få informanter, kun seks kvinner. Ved å gå i dybden på deres fortellinger kan det være kvaliteter ved det kvinnene sier som har overføringsverdi til andre kvinner i samme situasjon. Overførbarhet er et mål ved kvalitative studier. Det å bidra til en mer generell forståelse for det området en har undersøkt. Gyldigheten styrkes dersom flere er enig om at konklusjonen er rimelig (Malterud, 2011).

Oppgaven gjør rede for prosessen fra utarbeidelse av intervjuguide og rekruttering av informanter, via analyse og til endelig resultat. Det blir opp til andre å vurdere om jeg svarer på problemstillingen.

3.5 ANALYSE

Transkribering

Den kvalitative forskningsprosessen omformer virkeligheten til tekst fra samtale (Malterud, 2011). Transkripsjon gir kun et avgrenset bilde fordi kvalitativ analyse innebærer en form for teksttolkning. Det er derfor viktig at teksten er mest mulig lojal til det opprinnelige materialet (Malterud, 2011). Transkriberingen var tidkrevende for jeg ønsket å få med nyansene i samtalene. Dialekter ble fjernet og alt materialet er transkribert på bokmål for å anonymisere informantene. Fordelen med å transkribere materialet selv er at jeg ble godt kjent med innholdet. Siden mitt mål var å få kunnskap om kvinnens opplevelse ønsket jeg å gjøre en fenomenologisk analyse inspirert av Malterud (2011). Fenomenologisk analyse handler om å forstå den dypere meningen med folks tanker, å lese datamaterialet fortolkende (Johannessen et al, 2011; Malterud, 2011).

Koding

Etter at transkriberingen var gjort, laget jeg en oppsummering av mine inntrykk fra hvert av intervjuene for å få et helhetsinntrykk. Deretter ble det transkriberte materialet kodet. Jeg har gjort en induktiv analyse og fant kodene ut fra data materialet (Malterud, 2011). Kodene er ut fra meningsbærende enheter i tekstavsnittene (Kvale og Brinkmann, 2009). Jeg beveget meg frem og tilbake i materialet og brukte flere runder på å finne koder som jeg syntes var presise nok til å representere materialet. Hvordan en velger å kode avhenger av hvilken forståelse en har av datamaterialet og hvilke valg en gjør. Jeg har brukt både beskrivende koder og tolkende koder (Johannessen et. al., 2011). Koder som beskriver hva kvinnen sier og koder hvor jeg har tolket hva som ligger i det som sies.

Kondensering

Den tredje fasen er kondensering og tar også utgangspunkt i kodingen. Her er teksten som er kodet trukket ut og er ordnet sammen med annen tekst til samme kode. Alt som ikke er meningsbærende tas dermed bort fra materialet. Kodene vurderes på nytt for å se om det finnes andre, gjerne felles, koder som er mer

dekkende, og om det er noe som er underkoder. Også her ble det flere runder for å endre på koder og underkoder for at det skulle være presist og dekkende. Hensikten var å finne koder i denne tredje fasen som var mer abstrakte enn i den andre fasen (Malterud, 2011). Underveis i arbeidet med kodingen var min veileder en verdifull sparringspartner.

Sammenfatning

Siste fase er sammenfatning-rekontekstualisering hvor en kontrollerer at den sammenfattede beskrivelsen stemmer med det opprinnelige materialet før kodingen. Er det avvik må en gå tilbake og se hvor det er gjort feil (Johannessen, et al., 2011). Jeg opplevde at sammenfatningen stemte godt med det opprinnelige inntrykk av materialet før kodingen startet.

Utdrag for å illustrere analyseprosessen er vedlagt i vedlegg 6.

3.6 ETIKK

”Medisinsk forskning som omfater mennesker, må bare utføres dersom formålet er viktigere enn de risikoer og belastninger som forskningen innebærer for forsøkspersonen” (Førde, 2013). Ut fra de forskningsetiske retningslinjene vedtatt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NSEH) er det tre typer hensyn en må tenke gjennom. Det er informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade (Johannessen, et al., 2011). Når en gjør forskning som involverer mennesker er det viktig at en er reflektert over etiske dilemma underveis i prosjektet. Det er viktig at en er seg bevisst det etiske ansvar en har som forsker i intervjusituasjonen (Silverman, 2013). Jeg skal videre forsøke å redegjøre for mine refleksjoner i forbindelse med prosjektet.

3.6.1 Intervju med sårbar gruppe

Kvinnene i studien kan betegnes som en sårbar gruppe på grunn av den spesielle situasjonen de befinner seg i. Som innsatte er de i et avhengighetsforhold til de

ansatte og dette kan påvirke hvordan de velger å uttale seg. Om de velger å utelate ting av lojalitet eller frykt for de ansatte er vanskelig å avdekke dersom de ikke kommer med motstridende utsagn i intervjuet. Selv om de er i en spesiell situasjon er det viktig at de ikke ekskluderes fra forskning da det ville ført til at en ikke får ny og nødvendig kunnskap (Cappelen, 2009).

I og med at informantene er en sårbar gruppe er det ekstra viktig at en er respektfull i intervju situasjonen slik at en ikke forsterker følelsen av å være mindre verd.

Det er også viktig at en i det videre arbeidet med materialet er oppmerksom på hvordan en tolker kvinnenens utsagn.

3.6.2 Informasjonsskriv/samtykke

Det er viktig i all forskning at deltagerne gir sitt informerte samtykke før prosjektet starter. Mine informanter ble informert tre ganger før intervjuet startet. Først fikk de delvis informasjon av avdelingsleder i forkant av informasjonsmøte. Ved selve informasjonsmøte et par dager senere ble det gitt grundig og fullstendig informasjon om min rolle og prosjektet. Det var god anledning til å stille spørsmål for kvinnene som møtte opp. Før selve intervjuet startet en uke senere ble hver kvinne igjen informert og forklart angående anonymitet og anledning til å trekke seg til enhver tid, også i intervjuet (Kvale og Brinkmann, 2009). Deretter ble samtykke til deltagelse signert og intervjuet startet.

3.6.3 Dialog og bevisstgjøring

Det er viktig å holde profesjonell avstand mellom informant og forsker, og ikke infiltreres i informantens perspektiv (Kvale og Brinkmann, 2009). Det blir her viktig at jeg er bevisst på eventuelle holdninger som kan påvirke i intervjusituasjonen eller ved tolkning av dataene. Når en er i dialog og stiller spørsmål kan det sette i gang prosesser som tidligere ikke har vært bevisst for kvinnene. Som forsker må en være klar over at intervjuene representerer en potensiell intervensjon som kan aktivere psykisk uro (Malterud, 2011). Malterud (2011) sier at det også er viktig å være oppmerksom på at deltagerne som oftest har en rimelig robust identitet, og at en kan styre unna dialoger som viser seg å aktivere ubehageligheter. Under et av intervjuene ble en informant sterkt berørt av

å snakke om tidligere kontaktbetjent. Dette gjorde at vi tok pause for at hun skulle kunne hente seg inn igjen. Videre i intervjuet ble det forsøkt å ha fokus på nåværende kontaktbetjent.

3.6.4 Anonymisering

Alle prosjekter som inneholder personopplysninger skal formidles i anonymisert form, informasjon skal ikke kunne føres tilbake til en enkeltperson (Johannessen et al., 2011). Å sørge for at de data en har samlet inn og bruker blir anonymisert sikrer at kvinnenes personvern blir ivaretatt. Kvinnene som deltok gav kun fornavn som personidentifisering og dette er ikke tatt med i transkriberingen eller notert andre steder. Det ble kun brukt under intervjuet som tiltaleform. Alle andre gjenkjennelige utsagn under intervju som kontaktbetjents navn og tidligere soningssteder er omskrevet. Jeg har valgt å ikke bruke fiktive navn eller identifisere hvem av kvinnene som uttaler hvilket sitat under presentasjon av funn. Det er dermed ikke mulig å sette sammen ulike sitater fra presentasjonen og få et inntrykk av hvem kvinnene er. Ved å ikke sette fiktive navn ved sitatene har jeg forsøkt å skjule kvinnenes identitet ytterligere.

4.0 PRESENTASJON AV FUNN

I dette kapitlet vil jeg presentere resultatene av analysen i to hovedtema og åtte undertema.

Hovedtema	Undertema
Kontaktbetjentordningen	Formell og uformell kontakt
	Forutsigbarhet
	Kontaktbetjent vs. andre ansatte
	Betjentens dobbeltrolle
Innhold i kontakten og kontaktens betydning	Tema i kontakten
	Støtte og engasjement
	Tillit
	Egenskaper og kompetanse

Figur 1: Hovedtema og undertema

I sitatene er kvinnenes utsagt brukt så direkte som mulig. Men iblant har det vært mest hensiktsmessig å sette sammen utdrag av utsagn for å få frem betydningen best mulig. Når dette er gjort er tegnet (...) brukt mellom utsagnene for å illustrere at dette ikke er ordrett slik kvinnen har uttalt dette, men er utdrag av hennes utsagn som er satt sammen.

Alle informantene har bidratt med utsagn i fremstillingen, men noen mer enn andre på grunn av den erfaring de hadde.

4.1 TEMA 1 KONTAKTBETJENTORDNINGEN

Alle kvinnene i undersøkelsen hadde fått tildelt kontaktbetjent når jeg foretok intervjuene, og sa de var kjent med kontaktbetjentordningen og kontaktbetjentens oppgaver. Flere hadde også erfaring med kontaktbetjentordningen fra tidligere soning. Alle utenom en kvinne hadde hatt samme kontaktbetjent under hele

soningen og tidsperspektivet var fra fem uker til ti måneder. Bytte av kontaktbetjent hadde vært fordi kontaktbetjenten sluttet ved fengselet.

4.1.1 Formell og uformell kontakt

Kvinnene mente kontaktbetjentordningen i seg selv var en god ordning. Men det var skepsis til hvordan ordningen fungerte i praksis. Systemet sikret ikke at det var en kontakt mellom innsatt og kontaktbetjent: *Det er veldig bra de har kontaktbetjentordning, men ikke i den form det er nå(...)*Jeg føler det bare er noe som ser fint ut på papiret at de har det. Hvis det skulle komme sånn kontroll, hvordan om de følger opp tingene så ser det veldig fint ut på papiret at de har kontaktbetjentordning og sånn. Men det fungerer ikke så veldig bra i praksis. Hun etterlyste at en blant annet burde sett på kjemi ved tildeling av kontaktbetjent, og at en burde hatt en reserve når kontaktbetjent er mye borte. For andre derimot opplevdes kontaktbetjentordningen positivt og etter intensjonen. En kvinne fortalte at hun var godt fornøyd med kontaktbetjentordningen og at den opplevdes som en fleksibel ordning. Hun opplevde at det var mulig å tilpasse så en hadde en kontaktbetjent hvor det var treffpunkter og at en kunne ha to eller bytte kontaktbetjent dersom det var nødvendig. Noen av kvinnene jeg intervjuet hadde to kontaktbetjenter. Andre igjen etterlyste muligheten for å ha en sekundær og kjente ikke til muligheten med å ha to kontaktbetjenter, eller å bytte kontaktbetjent.

Den første tiden etter fengsling kunne oppleves som en spesielt vanskelig tid og det å ha en kontaktbetjent i denne første tiden var viktig: *Nei, det heter at du skal få kontaktbetjent innen en uke, men det fungerer ikke i praksis. De som skriker høyest får kontaktbetjent først.* Men selv om en skrek høyt og ba om å få kontaktbetjent mente hun at det ikke var gjort med det første. Det tok for lang tid og dette kunne oppleves som vanskelig for kvinnene i den spesielle perioden. De etterlyste raskere tildeling av kontaktbetjent.

Samtalene mellom innsatt og kontaktbetjent foregikk oftest på cellen, og dette opplevdes ok mente kvinnene. Dette gjaldt både samtaler som kvinnene bad om og som kontaktbetjenten tok initiativ til. Selv om kvinnene opplevde det som greit å

ha samtale i cellen, uttrykte en kvinne at det ville være fint å ha samtalen en annen plass: *Det kunne jo vært kjekt hvis du kunne fått sittede for eksempel her og snakket med de for eksempel som et møte.* De syntes det var greit å slippe å ta ting opp i fellesområdet med andre tilstede. Møterom ble kun brukt når de var med på ansvarsgruppemøter eller møter med andre instanser utenfor fengselet, og det virket ikke som om de innsatte reagerte på denne praksisen, bortsett fra den ene kvinnen.

At kvinnene i stor grad var innelåst på cellene, gav en begrenset mulighet til å treffe kontaktbetjent. Det var også forskjell i hvordan betjentene brukte tiden sammen med kvinnene når de var utlåst til fellesskap: *Det er veldig mye innlåsing, og det er ikke mye kontakt de har med oss under utlåsing(...)* *Det er noen som er flinke til å sette seg ut i fellesskapet og gripe fatt i ting.* Når enkelte betjenter var aktivt tilstede i fellesskapet var dette noe som ble satt pris på. Det opplevdes som viktig at betjenten var tilstede og bidro med ting som kunne holde humøret oppe ved avdelingen og engasjerte de innsatte. Det å arrangere en quiz kunne snu en dårlig stemning og gi motivasjon hvis stemningen var dårlig ved avdelingen.

4.1.2 Forutsigbarhet

Det var i stor grad enighet blant kvinnene om at de ønsket mer tid og mer forutsigbarhet i kontakten med kontaktbetjent. Det ble etterlyst mer tid i samtalen til å få tatt opp det en trengte: *Altså det er sjelden de tar seg tid føler jeg, til å sitte å snakke lenge.* I tillegg til lengre tid i samtalen var det behov for hyppigere samtaler/møter. De opplevde at de så sin kontaktbetjent for lite: *Skulle ønske det var litt mer samtaler (...)* *Hva vil du gjøre etter hvert. Jeg er sånn person som liker å ha en plan. Sant, men sånn er det ikke.* Kontakten med kontaktbetjent opplevdes ulikt men alle påpekte at kontaktbetjentens tilstedeværelse var for liten. Dette opplevdes som problematisk og kvinnene begrunnet lite tilstedeværelse med turnusarbeid: *De er nesten aldri på jobb. Du ser din egen kontaktbetjent en to tre ganger i måneden eller noe sånt fordi de jobber turnus.*

Et annet moment som skapte uforutsigbarhet var fengselets "lappesystem". Flere kvinner uttrykket frustrasjon over at dette opplevdes som tungvint og uforutsigbart.: *Så av og til forsvinner lappene, så blir det en ekstra belastning da.* En

av kvinnene sa at hun opplevde at kontaktbetjenten prioriterte å snakke med henne om hun ønsket, men opplevde det vanskeligst å ikke vite når kontaktbetjenten var tilstede på jobb. Uforutsigbarheten handlet om at en ikke visste når en fikk tilbakemelding eller respons. Et av punktene som gikk igjen i studien var at kvinnene etterlyste mer forutsigbarhet for når kontaktbetjent var tilbake, og når skulle neste samtale være. Noen kontaktet personalet på vakt og fikk svar om når kontaktbetjent var tilbake på jobb, mens andre opplevde at de ikke fikk svar. Det ble ikke satt ny tid sammen med kontaktbetjent for når neste samtale skulle være. Og det å kunne planlegge fremover var viktig.

4.1.3 Kontaktbetjent vs. andre ansatte

Kvinnene i intervjuet fortalte at de i stor grad opplevde å ha god kontakt med de ansatte på avdelingen. For noen var det forskjell på kontakten med kontaktbetjent og kontakten med de andre betjentene. En opplevde sin kontaktbetjent som spesiell i forhold til de andre ansatte: *De andre betjentene går gjerne videre, de har ikke taushetsplikten på en måte.(...) Det virker som kontaktbetjent har taushetsplikt. Han sier ikke noe videre.* Hun opplevde kontaktbetjenten som en trygghet under soningen ved at hun kunne stole på ham og dermed fortelle ham det hun ønsket. Mens for andre igjen var det ikke noen forskjell på kontakten med kontaktbetjent og de andre betjentene. Noen la vekt på at en ser seg ut sine i forhold til hvem en kontakter: *Jeg ser det ant hvem som er på jobb. For det er så utrolig, utrolig sprik i deres engasjement rett og slett. Jeg har plukket meg ut de som jeg ser som virkelig. De er høflig og snakker vanlig til deg, skriker ikke og ja, ikke frekk i kjeften og sånne ting. (...)Så selvfølgelig kan du ta det med andre, men det er jo greit å ha en fast å forholde seg til.* Kvinnen ønsket å ha en kontaktbetjent å forholde seg til selv om hun ikke hadde problemer med å bruke andre ansatte. Hun fortalte at hun under denne soningen forholdt seg i stor grad til sin tidligere kontaktbetjent og ikke den nåværende.

Aspiranter er skoleelever ved Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS.

Utdannelsen går over fire semester, og ved 2. og 3. semester er aspirantene ute i tjeneste ved ulike enheter. Her går de som fengselsbetjenter med praksis veileder (krus.no, 2014).

Aspirantene ved avdelingen var i stor grad unge, og kvinnene sa at det opplevdes som at aspirantene ikke visste noe og derfor fort sa nei til rutinemessige ting de var usikre på. En kvinne fortalte om uro på avdelingen en helg det kun hadde vært aspiranter tilstede. Det ble da besluttet at håndklærne som kvinnene normalt hadde fri tilgang til ble brakt på kontoret, og kvinnene måtte dit for å hente håndkle når de skulle dusje. I tillegg ble det kun gitt ut et håndkle istedenfor to. Dette skapte stor frustrasjonen. En annen kvinne opplevde at hun og de andre på avdelingen var gjenstand for aspirantenes læring, og ikke at aspirantene var der i like stor grad for deres del: *Jeg føler litt at de bruker oss til å øve seg på. Jeg vil ikke være prøveklut for ei eller en veldig ung som skal lære seg å være kontakttbetjent.* Opplevelsen av å være prøveklut var vanskelig og bidrog til at aspirantene i større grad ble "uønsket" som personal å forholde seg til. Kvinnene ønsket ikke å ha aspiranter som kontaktpersoner og forholdt seg så lite som mulig til dem. Dette handlet mye om alder og erfaring, men alt var personavhengig ble det påpekt.

4.1.4 Betjentens dobbeltrolle

Det var kun en kvinne som bemerket noe angående betjentenes dobbeltrolle som både vokter og fortrolig: *Og så er det liksom sånn, jeg føler at du må holde deg inne med de og på en måte sant(...)for det kan jo bli brukt mot deg. Altså liksom, at du lager stress og bråk, kan det bli sett på når jeg skal søke om prøveløslatelse(...)Og da har du ikke lyst å havne i unåde liksom.* Hun fortalte at hun ikke gav beskjed eller stilte spørsmål dersom det var ting hun reagerte på eller opplevde som urettferdig. Det gjaldt både i forhold til henne selv, men også andre innsatte. Men kvinnen var opptatt av at det meste handlet om personlige egenskaper i forhold til hvordan hun opplevde kontakten.

Grunnen til at flere kvinner ikke har kommentert angående betjentens dobbeltrolle kan være fordi jeg ikke spurte direkte etter dette, men ønsket å se hva kvinnene selv tenker om tema uten at jeg problematiserte det.

4.2 TEMA 2 INNHOLD I KONTAKTEN OG KONTAKTENS BETYDNING

4.2.1 Tema i kontakten

Alle kvinnene fortalte at mye av kontakten med kontaktbetjent bestod av å få hjelp til ulike praktiske formål, slik som å få informasjon og hjelp til søknader. Dette var et viktig element i kontakten: *Det er jo helst bare sånne praktiske ting, i forbifarten.* Ikke alle kvinnene opplevde å få den praktiske hjelpen fra kontaktbetjent som de forventet. Flere opplevde at mye av den nødvendige informasjonen ble gitt fra medinnsatte: *For jeg synes gjerne at de dere kontaktbetjentene kan komme og fortelle deg slike praktiske ting uten at du skal få vite det på bakveien.* Det ble etterlyst at en kunne få et informasjonshefte som opplyse kvinnene om rutiner og regler ved avdelingen når de ble fengslet.

Det var et ønske at kontaktbetjenten kunne bistå med å planlegge soningen, men dette ble ikke alltid gjort: *Oppfølging og hvordan du har det, og hva du kunne trengt for å fått det greit her inne og ja i det hele tatt. Hva du vil fremover sant, og at de kunne hjulpet deg litt med å sette noen punkter.* Alle informantene hadde en fremtidsplan som var utarbeidet med kontaktbetjent, men det var ulikt hvordan de opplevde at denne ble brukt under soningen. Ikke alle opplevde at den ble brukt aktivt i samtalene med kontaktbetjent og hensikten med fremtidsplanen ble uklart for kvinnene.

Flere kvinner fortalte om deres kontakt med kontaktbetjent som gikk utover praktisk hjelp: *Nei det er når de føler jeg ikke har det så bra, så kommer de og spør deg om det er noe galt og sånn.* Det var ikke alle kvinnene som ønsket å bruke kontaktbetjent som samtalepartner. En kvinne som opplevde å ha god kontakt med sin kontaktbetjent sa det likevel slik: *Hva du tenker litt mer sånn følelsesmessig? Litt støtte og?(...) Nei, ikke for meg, for det at det går så fint(...) Ikke så jævlig dyp samtale, men spørre hva som er galt, om hun kunne hjelpe med noe.* Hun ønsket en som var tilstede slik at hun hadde muligheten for å ta opp ting om det var noe, uten de dype samtalene. Men hun ønsket også at kontaktbetjenten så henne og fulgte henne opp når ting var utfordrende.

Et annet element som påvirket hva en tok opp med kontaktbetjent var kjemien mellom dem: *Så, og hvis det hadde vært noe personlig så hadde jeg ikke, det hadde ikke vært kjekt for meg å tatt det opp med ham. Sånn kjemi har vi ikke.* Det som handlet om familie og personlige ting var det flere som ikke så noen hensikt at kontaktbetjenten skulle ha innsyn i dette, for det var ikke noe han kunne hjelpe med. Soningslengden fikk betydning for kontakten og hva en ønsket og måtte ta opp med kontaktbetjent.

Under intervjuene kom det frem at kvinnene vektla ulike ting som viktig i relasjonen og hvordan relasjonen hadde betydning for dem under soningen.

4.2.2 Støtte og engasjement

Det å oppleve at kontaktbetjenten var tilstede var viktig for mange og hadde betydning for hvordan hverdagen under soningen ble: *Jeg hadde en fremdrift og følte jeg fikk støtte, og ja det gjorde hele soningen mye lettere for meg(...)* Så, ja det hadde absolutt alt å si. Kvinnen snakket om en tidligere kontaktbetjent sin betydning i hverdagen under soningen. Hun omtalte han som "One of a kind", og mente at han var både engasjert og oppriktig. Hun satte stor pris på kontakten og brukte han mye under denne soningen også selv om hun hadde en annen kontaktbetjent nå. En annen kvinne opplevde også kontaktbetjenten som betydningsfull i hverdagen: *Jeg føler meg jo bedre de dagene han er på jobb, for da kan jeg jo snakke med han om absolutt alt.* Hun fortalte under intervjuet at hun fant ro når kontaktbetjenten var på jobb. Hun trengte ikke snakke med ham, men ha muligheten og se at han var tilstede. Flere kvinner la vekt på at kontaktbetjenten skal være en fortrolig som er der for deg: *Fordi kontaktbetjenten skal du jo egentlig kunne grine litt til og forteller hvordan du har det og sånn.*

Hva en tenkte og ønsket at kontaktbetjenten skulle ha av betydning var ikke alltid slik det opplevdes: *Jeg føler at en kontaktbetjent er en som følger deg opp liksom og er, står i ryggen på deg litt.* Hun var skuffet over kontakten med sin kontaktbetjent. Det å oppleve at en ikke ble sett og hørt opplevdes som utfordrende: *I begynnelsen var det jo veldig utfordrende fordi at da satt jeg der og følte meg egentlig ganske mutters alene. Og var sliten og kjørt når jeg kom inn her (...) Jeg synes egentlig det er litt vanskelig jeg fordi jeg føler egentlig ikke at de bryr seg egentlig så mye.* Kvinnen fortalte at hun hadde hatt en forventning om å få støtte og et engasjement fra

kontaktbetjent når hun kom til soning, men opplevde ikke det. Dette skuffet henne og hun var nå bestemt på at hun klarte dette selv.

Å oppleve en gjensidighet i relasjonen mellom innsatt og kontaktbetjent var viktig: *Tidligere tok begge (innsatt og kontaktbetjent) kontakt. Sånn er det jo ikke nå. Nå er det jeg som maser, eller ikke maser, men skriver lapp da.* Det var ikke lenger en gjensidighet i relasjonen i forhold til hvem som tok kontakt. Når hun fikk følelsen av at hun brydde betjentene førte det til at hun ikke tok kontakt i situasjoner hvor hun gjerne hadde behov for råd eller hjelp. Denne opplevelsen var det flere som fortalte om. Men for en var det derimot viktig at det var hun som var den som tok initiativ til kontakt: *Jeg tar kontakt med ham. Ja, nei da for at han vet jo det at jeg ikke liker å bli for mye maset på heller da.* Hun ønsket å styre dette selv i sitt eget tempo. Hun opplevde det som positivt at han ikke maste på henne og opplevde det som et gode under soningen.

Det å ha kontaktbetjent opplevdes for enkelte todelt: *Men jeg liker henne og, midt opp i det hele. Jeg gjør jo det(...)* Hun blir som en masete mor. Kvinnen var ambivalent stilt til sin kontaktbetjent. Hun opplevde at kontaktbetjenten var vanskelig overfor mange innsatte og betegnet henne som litt spesiell. At hun maste og var etter mange for å pirke på det de gjorde. Men hun opplevde at hun kunne stole på henne og at hun var dyktig og effektiv. Hun beskrev maset som omtanke.

4.2.3 Tillit

Tillit og det å ha en å stole på var viktig for flere og noe de tok opp i forhold til hvordan kontakten kan og bør være: *Det er veldig at du har en som du kan stole på(...)* det er at jeg får tilbakemelding på det jeg ber han om eller eventuelt andre ting (...) *Viktig at du kan stole på de som er på jobb ikke sant, og de du skal forholde deg til, for du legger jo livet ditt på en måte i hendene deres.* Ved at hun fikk tilbakemeldinger opplevde hun at hun hadde kontroll. Erfaringen hennes tilsa at han gjorde det de var enige om og det igjen gjorde at hun stolte på kontaktbetjenten. Åpenhet var også viktig i kontakten for henne. Kvinnen betraktet

seg selv som sterk og erfaren, men vekta likevel avhengigheten til kontaktbetjentene under soning.

I den praktiske kontakten og samarbeidet med kontaktbetjent var tillit viktig: *Jeg kan stole på at det blir gjort.* Men hun sa samtidig: *Det er ikke noen samtaler.* Hun skilte på det å ha kontakt med kontaktbetjent og det å ha samtaler. Det var jevnlig kontakt mellom dem, men hun opplevde ikke at det var planlagte samtaler med struktur og formål. Tillit oppleves på ulike måter: *Det har vært en bra dialog der, og et blikk kan si mye utenom ord ikke sant(...)* *Så vi slipper å ha lange samtaler og. Han stoler på det jeg sier og sånn er det andre veien og.* Det var likeverd i relasjonen med kontaktbetjent og en gjensidig forståelse av den andre. Dermed var det ikke behov for hyppige samtaler og tett kontakt. Hun hadde en stor grad av tillit til sin kontaktbetjent og opplevde at tilliten var gjensidig.

Tillit er ikke nødvendigvis noe som er tilstede, men må jobbes for å få: *Jeg har mange sånne ting som jeg sliter med. Så jeg kunne ikke, altså, tenkt meg i det hele tatt å snakket med han om. Eller noen, hvis de bare i kraft av jeg er kontaktbetjenten(...)* *visst jeg merker at de virkelig ser ut som de bryr seg og virkelig har lyst å gjør noe for deg. Så da, da får jeg tillit.* Tillit var viktig for å få en god relasjon med kontaktbetjent men var ikke noe som automatisk kom i form av stilling. Det måtte erfares og oppleves et engasjement for at det skulle være grunnlag for tillit.

Den ene kvinnen svarte følgende når jeg spurte om det var tillit mellom henne og kontaktbetjentene: *Om de stoler på meg, hva skal de stole på meg for?* Kvinnen fortalt i intervjuet om manglende kontakt og skuffelse i forhold til at hun ikke opplevde å bli fulgt opp. Hun hadde ikke tillit til sine kontaktbetjenter og stilte seg undrende til hvorfor de skulle ha tillit til henne.

4.2.4 Egenskap og kompetanse

Flere kvinner la vekt på kontaktbetjentens egenskaper som en faktor for hvordan de opplevde kontakten og hvilken betydning den hadde for dem. En kvinne mente at den som er kontaktbetjent må kunne forholde seg til mennesker på en god måte

og vise respekt for de innsatte: *Hvis det er folk som rett og slett er ikke er gode å jobbe med mennesker så mener jeg de ikke burde jobbe i fengselet i det hele tatt. Men i hvertfall ikke satt til å være kontaktbetjenter.* Det ble etterlyst at egnethet og kompetanse måtte være avgjørende for hvilken rolle betjentene hadde ved avdelingen.

Flere la også vekt på viktigheten av kontaktbetjentenes kunnskap for å kunne gi hjelp og at manglende kunnskap gjorde at hjelpen kom sent eller uteble, eller at kvinnene ikke tok kontakt: *Han er veldig respektert her inne for han vet veldig mye. Om jobben sin, og lover og regler og sånn. Og der og spiller personligheten inn tenker jeg for han er veldig rolig.* Ulikheter i kunnskap hos kontaktbetjentene viste seg gjennom råd og veiledning. Flere var tydelig på at god kunnskap var viktig slik at en fikk den praktiske hjelpen en skulle ha, med gode råd og veiledning. En kunne overse andre ulemper ved kontaktbetjenten dersom en anså kontaktbetjent som kompetent til å gi gode råd og effektiv i saksbehandlingen: *Så nei, vet du hva, jeg synes ikke de er flinke nok(...)* *Jeg synes det er ganske dårlig oppfølging.* Denne kvinnen fortalte at hun fikk beskjeder og nødvendig informasjon, men opplevde ikke at de fulgte henne opp med samtaler: *Altså de kommer jo inn og gir beskjed om det er noe og snakker med deg. Men det er ikke sånn nå skal vi snakke sammen fordi jeg er kontaktbetjenten din og jeg skal høre hvordan det går med deg.* Hun la vekt på kontaktbetjentens kompetanse som hindring for hvordan kontakten oppleves.

Trygge og bærende relasjoner er et resultat av en aktiv handling mellom to personer: *En kan ikke legge alt på de heller, de gjør så godt de kan da.* Hun var opptatt av at en skal ha en alminnelig god oppførsel og at en ikke kan forvente at det blir et godt samarbeid uten. Hun trakk også frem at mange av kvinnene som kommer ikke var rustet til å klare det å være i relasjon og oppføre seg, og at det var godt at de kunne få oppfølging fra de ansatte. Flere var opptatt av kontaktbetjentens egenskaper som at han var blid, omgjengelig, kunnskapsrik og hadde humor. Dette opplevde de som viktige elementer i hvordan kontakten ble mellom dem.

De fleste kvinnene mente det hadde en betydning hvilket kjønn kontaktbetjenten var, men begrunnet det ulikt. En kvinne sa at kjønn ikke hadde noen betydning, men foretrakk likevel menn som kontaktbetjent: *Det er ikke noen forskjell holdt jeg*

på å si. Jeg synes egentlig at det er enklere å snakke med mannfolkene (...) Jeg vet ikke om det har noe med meg å gjøre. Jeg er akkurat som ei guttejente, så har alltid snakket bedre med mannfolkene enn jentene. Andre var mer tydelige på at de foretrakk mannlige kontaktbetjenter. Den ene kvinnen begrunnet det i kjønnsnets natur: Det er jo lettere å forholde seg til de mennene. Fordi damene de ah, ser bare nå, de er etter deg hele veien(...). Å herregud for et mas. (Latter). Mens mennene de er mye mer....Blander seg ikke. Mye lettere å ha med å gjøre. De stiller ikke tusen spørsmål. Det ligger vel bare i naturen. Vi damer er mer masete. Skal følge med og ha litt mer kontroll. Hun fortalte i intervjuet om en situasjon hvor hun fjernet noe fra cellen og de kvinnelige betjentene kommenterte hendelsen og "maste", mens ingen av de mannlige betjentene hadde kommentert dette. De hang seg ikke opp i slike småting som kvinnene gjorde mente hun.

En tredje kvinne la vekt på hvordan kvinner opptrer i profesjonelle roller som bryter med forventningene til det vanlige kjønnsrollemønsteret, og begrunnet dette med at det var enklere å forholde seg til menn: *Damer i mannsdominerte yrker de blir vel ekstreme. Unntak på det og altså. Kvinnelige fengselsbetjenter og kvinnelig politi, kvinnelig tollere. Jeg føler de er litt mer sånn, at de ha noe de skal bevise liksom. At de skal være like gode som mennene og like tøffe.*

Da jeg spurte om alder har en betydning for relasjonen, fortalte kvinnene om at stor aldersforskjell kunne gjøre det vanskelig å ta opp enkelte tema. Et eksempel var hvordan de opplevde at yngre snakket: *Så jeg respekterer de som er eldre(...) De som er yngre snakker til en på en annen måte.* Med unntak av en kvinne foretrakk kvinnene å forholde seg til kontaktbetjenter som var rundt deres egen alder eller eldre.

5.0 DRØFTING

I dette kapittel skal jeg drøfte de empiriske funnene opp mot relevant forskning og teori. Hensikten med studien var å få mer kunnskap om hvordan kvinnelige innsatte opplever kontakt med kontaktbetjenten og hvordan kontakten påvirket hverdagen under soning.

Under soningen må kvinnene forholde seg til mange ulike ansatte, men det er spesielt kontaktbetjent som er den som skal samarbeide tett med den innsatte. Studien viste at samarbeidet var avhengig av hvordan relasjonen utvikler seg og hvordan rollen ble utøvd.

Studien viste videre at de fleste kvinnene hadde forventninger til hva kontaktbetjenten sin rollen skulle være i forhold til den innsatte, men opplevde ikke at kontaktbetjentordningen fungerte. De forholdene som var mest vektlagt av kvinnene var; tilstedeværelse, kompetanse, atferd og kontaktbetjent sin alder og kjønn. Dette var forhold som påvirket tilliten, og igjen var avgjørende for hvordan de opplevde kontakten. I hovedtrekk kom det frem at de kvinnene som opplevde en positiv kontakt til kontaktbetjent også hadde en mer positiv holdning til andre forhold ved soningen. Flere av kvinnene var tydelig på at relasjon til kontaktbetjent hadde mye å si for dem under soningen. De som derimot ikke opplevde en god kontakt sa ikke direkte at det gjorde hverdagen vanskeligere for dem, men de uttrykte frustrasjon over manglende oppfølging under soningen. Kvinnene var imidlertid enig i at mye var personavhengig.

Jeg ønsker i drøftningsdelen å se på de forhold kvinnene vektlegger i relasjonen i forhold til dialektisk relasjonsteori og spesielt anerkjennelse. Samtidig vil jeg også se på hvordan kjønnsteori og stigmatsteori kan kaste lys over funnene i studien.

5.1 ANERKJENNELSE

5.1.1 Tillit og endring

Hvordan kvinnene ble møtt av kontaktbetjenten var avgjørende for hvordan de i studien beskrev den emosjonelle kontakten. Det å oppleve tillit nevnte de fleste kvinnene som viktig for at de omtalte relasjonen som god. Tillit mente de blant annet var avhengig av at de kunne stole på kontaktbetjenten og at de ble møtte med oppriktig interesse. Dette er sammenfallende med Jurk sin undersøkelse (Thorsrud, 2012). Opplevelsen av at noen bryr seg og vil deg vel skaper tillit. Et blikk fortalte mye hadde en kvinne erfart. Hun og kontaktbetjenten trengte ikke å si så mye, hun bare visste. Dette gav henne opplevelsen av å ha betydning og at hun hadde en stor grad av medvirkning i hverdagen. Opplevelsen av emosjonell relasjon gav henne tillit til sin kontaktbetjent og hun opplevde at tilliten var gjensidig. Å være i anerkjennende relasjon innebærer at en skaper rom for tillit mellom partene. Det må være en gjensidig interesse for hverandre basert på tillit, aksept og respekt (Møller, 2012). Og som grunnlag for å kunne være med å skape god relasjon ligger det i den dialektiske relasjonsteorien at den profesjonelle har en anerkjennende holdning (Schibbye, 2012). Ansattes kompetanse og egenskaper er viktig for å skape god kontakt til de innsatte (Galbraith, 2004).

En kvinne som fortalte at hun ikke opplevde å bli sett og hørt hadde ingen opplevelse av relasjon til sin kontaktbetjent. Hun opplevde ingen tillit, og stilte spørsmål ved hvorfor kontaktbetjenten skulle ha tillit til henne. Det var ingen gjensidig anerkjennelse mellom henne og kontaktbetjent. At det var fravær av nærhet og omsorg gjorde at hun ikke hadde tro på at hun hadde en verdi i fellesskapet eller at kontaktbetjenten brydde seg med henne, og hennes egenverd ble svekket. Å skape god kontakt avhenger ikke bare av kontaktbetjent. Selvavgrensning er viktig for alle personer som inngår i relasjon, både til hverandre og omverdenen (Røkenes og Hanssen, 2012). Men det kan stilles spørsmål ved om de kvinnelige innsatte har utviklet tilstrekkelig selvrefleksivitet og selvavgrensning til å klare å opprette og være i en relasjon med kontaktbetjent. Mange av de kvinnelige innsatte har opplevd både fysisk og psykisk mishandling

fra personer i nær relasjon (Friestad og Skog Hansen, 2004). Dermed har de gjerne ikke hatt gode nok vilkår for utvikling og vekst av selvrefleksiviteten og selvavgrensningen. Dårlig relasjon til viktige omsorgspersoner kan gi dårlig utviklet selvrefleksjon og selvavgrensning (Schibbye, 2012; Møller, 2012). Kvinnelige innsatte har behov for å ha gode rollemodeller og ”omsorgspersoner” å kunne utvikle seg sammen med (Travis, 2007; Galbraith, 2004). I en god emosjonell relasjon kan kontaktbetjent gjerne tenkes å inneha en slik rolle. Et langvarig samarbeid mellom kontaktbetjent og innsatt vil føre til at det oppstår en stor grad av intimitet mellom dem sier Crawley (2004). Grad av intimitet vil videre kunne påvirke hvordan relasjonen oppleves og utvikle. Relasjonens kvalitet har betydning for å få til en positiv endring (Røkenes og Hanssen, 2013). Hammerlin og Mathiassen(2006) hevder også at kvaliteten ved relasjonen er viktig. Når relasjonen har flere mål og hensikter, er det nødvendig at det legges til rette for at den gode relasjonen oppnås.

Endringer vil vanskelig kunne skje ut fra at andre forteller hva som skal og bør gjøres. Det er når ens egen opplevelse og oppfatning aksepteres og anerkjennes, at individet kan gi slipp på dem for å gjøre en endring i handling og holdning (Møller, 2012). Ved at innsatte er i likeverdig relasjon med kontaktbetjent og har gode rollemodeller vil anerkjennelse av opplevelsen kunne påvirke innsattes valg i fremtiden. Ved opplevelse av gode relasjoner er det mulig å sette begrensninger (Møller, 2012). Den innsatte vil lettere kunne ta imot negative tilbakemeldinger eller uenigheter fordi det er en trygg relasjon, og innsatte opplever at den andre vil en vel. Anerkjennelse vil kunne være vanskelig å ta imot fordi en må våge å komme nær ens egen opplevelsesverden og kjenne på både gledelige og smertefulle opplevelser (Møller, 2012). For de av kvinnene som har et rusproblem kan enkelte ha valgt å ruse seg for å unngå vonde opplevelser, for å glemme og slippe å forholde seg til situasjonen. Men opplever kvinnene at de er møtt med anerkjennelse og er i en relasjon preget av likeverd, gjensidighet og tillit vil det kunne være enklere å kunne utfordre seg selv og våge å kjenne på nye følelser. Å oppleve at det er en emosjonell kontakt vil kunne bidra til at en får åpenhet i relasjonen. Det er viktig at de har muligheten for å kunne lære seg å håndtere normale vonde følelser som for eksempel skuffelse og sorg. Hvis en ikke har lært å håndtere dette vil en risikerer tilbakefall ved neste hendelse.

5.1.2 Utfordringer ved asymmetriske relasjoner

Når noen kan gjenkjenne de opplevelsene som formidles i samtalen og bekrefte dette vil det kunne gi en opplevelse av støtte og aksept (Schibbye, 202). Støtte og aksept er viktig i forhold til opplevelsen av å bli hørt og tatt på alvor, det å oppleve å være likeverdig. Studien viste at det handlet ikke om å få viljen, men å bli vist respekt og akseptert som individ. Opplevelsen av emosjonell kontakt bidro til at kontaktbetjenten ble en person som fikk stor betydning i rehabiliteringen. Hverdagen blir enklere ved at en ikke opplevde å stå alene, men har noen å dele tingene med. Støtte gir tro på muligheten for endring og motivasjon når ting blir vanskelig.

Anerkjennelse handler ikke bare om det positive i relasjonen, men må også omfavne det vanskelige og smertefulle for å kunne se menneskets totale opplevelsesverden (Møller, 2012). Det å ta opp vanskelige og til dels vonde ting er ofte problematisk. Både i forhold til hvordan det skal gjøres og hvilke reaksjoner en kan møte. Usikkerheten kan gjøre at en vegrer seg for å gå inn i dette og dermed unnlater å ta opp vanskelige tema. Dette kan gjelde både for den ansatte og innsatte. Men som profesjonell vil den ha et særlig ansvar for å ta opp slike ting dersom dette er noe som påvirker den innsatte eller soningen (Kriminalomsorgen.no, 2013; KSF 02/2002). Det er viktig å ta opp ting som en ser uroer den andre parten. Å ikke ta opp ting som åpenbart er vanskelig vil bare gi større avstand mellom personene (Jensen og Ulleberg, 2013). Men hva som er vanskelig tema vil være individuelt fra kvinne til kvinne.

Flere av kvinnene i studien fortalte at de kunne ta opp hva som helst med sin kontaktbetjent. Dette ble ikke alltid gjort, men kvinnene mente de hadde muligheten om de ønsket det. Når de sier at det ikke finnes tema de ikke kan ta opp med kontaktbetjent stiller jeg meg litt undrende til det. For flere forteller om at de ikke tar opp for eksempel private ting med kontaktbetjenten da de ikke opplever en emosjonell kontakt eller kjemi som gjorde dette naturlig. Når de sier at de kunne ta opp hva som helst, kan det tolkes som at de føler seg respektert og likestilt i relasjon til kontaktbetjent. Funn i studien støtter ikke dette, ved for

eksempel uttalelser som at en ikke blir fulgt opp eller tenker at en må holde seg litt inne med betjentene.

Det å ha makt til selv å kunne velge hva og hvordan en skal forholde seg til andre vil kunne være viktig for innsatte som i så stor grad har pålegg og begrensninger rundt seg som de må følge. Studien viser at kvinnene opplever ulik grad av avhengighet til kontaktbetjent, praktisk og emosjonelt. Avhengighet i det asymmetriske forholdet kan gjøre at kvinnene fastholder sin makt til selv å bestemme hva de tar opp med kontaktbetjent. At de vil fremheve at de er tøffe nok til å ta opp det de selv vil, og dermed unngå å fremstå som svake.

På en annen side kan det handle om at kvinnen ikke våger eller orker å ta opp ulike tema med sin kontaktbetjent fordi det oppleves som krevende og usikkert. Det vil kreve noe fra dem å ta opp ømtålige og vanskelige ting, noe de gjerne ikke er klar for å gjøre. Enkelte begrunnet det med at kontaktbetjenten uansett ikke kan hjelpe en med problemet, så det var ingen hensikt å bringe dette opp i samtalen. Å velge å ikke ta opp ulike ting kan også handle om usikkerhet i forhold til hvordan en blir møtt og hvilken respons en får eller at ting kunne bli ubehagelige. En av de største utfordringene i relasjon mellom innsatt og kontaktbetjent kan være å få et forhold hvor muligheten til å være åpen er tilstede.

5.2 EGENVERD

5.2.1 Trusler mot egenverd

Resultatene i studien viste at kvinnene opplevde kontaktbetjentordningen ulikt. Ordningen i seg selv sikret altså ikke at innsatte opplevde å få praktisk eller emosjonell kontakt med sin kontaktbetjent. Når de innsatte opplevde at det var for få treffpunkter med kontaktbetjent og de hadde for få samtaler, blir det utfordrende å skape en relasjon (Thorsrud, 2012; Johansen, 2007; Hammerling og Mathiassen, 2006).

Det samme ville det være dersom kontakten ble etablert sent i forhold til de behov og forventninger kvinnene uttrykte. Ved innsettelse i fengsel er mange kvinner så nedkjørt at de har problemer med å forholde seg til sine omgivelser. Dette kan være på grunn av rusmisbruk eller andre helseproblemer (Friestad og Skog Hansen, 2004; Meld. st. nr 37 (2007-2008)). Nettopp den første tiden under soning

var det flere kvinner som uttrykte at behovet for kontaktbetjent var størst, men at en ikke fikk tildelt kontaktbetjent tidlig nok uten å kreve det. For å kunne kreve noe må en ha kunnskap om muligheten, og dette er det gjerne ikke alle innsatte som hadde kunnskap eller evne til å kreve. Det å oppleve at en ikke får den hjelpen en trenger og skal ha, men å måtte kreve det gjør noe med opplevelsen av egenverd. Når andre oppgaver ansees som viktigere enn den innsatte vil de kunne få en opplevelse av mindreverd og tilliten svekkes. Å ikke bli prioritert i hverdagen påvirker både den praktiske og emosjonelle kontakten innsatte opplevde til kontaktbetjent.

Ved soning i fengsel med høy sikkerhet vil det være begrensede arenaer og tidspunkter hvor en har kontakt mellom innsatt og ansatt. En arena for å ha kontakt og skape en relasjon er fellesskapet ved avdelingen. Dette forutsetter at de ansatte tilbringer tiden aktivt sammen med innsatte når det er utlåsning til fellesskapet. Studien viser at innsatte opplevde at ansatte i stor grad var på vaktrommet istedenfor fellesarealet ved utlåsning. Dermed mistet ansatte og innsatte denne arenaen for å ha samspill og danne relasjon. En annen arena for å skape kontakt og relasjon er en til en. At kontaktbetjent og innsatt har planlagte, regelmessige samtaler. Ved en jevnlig og tett kontakt skapes grunnlag for en relasjon preget av tillit og åpenhet for å kunne ta imot respons fra den andre (Møller, 2012). Dette gir innsatte muligheten for å utviklet sin selvrefleksivitet og selvavgrensning i responsen fra kontaktbetjenten. Men det forutsetter at innsatte har en emosjonell relasjon til sin kontaktbetjent, og det var det ikke alle kvinnene som opplevde.

Kvinnene uttalte at tilstedeværelsen til kontaktbetjent var preget av uforutsigbarhet, de visste ikke når kontaktbetjent var på jobb eller når neste samtale skulle være. Lappe systemet gjorde også hverdagen uforutsigbar fordi de ikke var trygge på at beskjeder kom frem og at de ikke visste når de kunne forvente tilbakemelding/respons på henvendelsen. De som fortalte at de fikk rask tilbakemelding opplevde å bli prioritert. Dette igjen førte til at de opplevde at kontaktbetjent brydde seg og at de ble tatt på alvor. Dette ga dem trygghet og hadde betydning i deres hverdag og for tilliten til kontaktbetjent. Planlagte avtaler gav forutsigbarhet som var viktig for å ha en opplevelse av kontroll i hverdagen og mulighet til å påvirke soningshverdagen.

Uansett arena krever kontakten at begge er tilstede som subjekter og at deres opplevelsesverden har like stor gyldighet (Schibbye, 2012; Møller, 2012). En skal ha respekt for den andres opplevelsesverden og personens egen verdi (Møller, 2012; Schibbye, 2012). I dialektisk relasjonsteori har en fokus på individet som subjekt og "eier" av egne opplevelser og følelser. Dersom en ser den andre som et middel eller mål for hvordan en handler, blir den andre redusert til et objekt. (Karlsson og Borg, 2013). Når kontaktbetjenten opptrådte lyttende, var åpen og tilstede, og gav uttrykk for forståelse i form av sympati og gjenkjennelse, ble det en opplevelse av å bli sett som et individ. Kvinnene opptrådte som et subjekt og fikk en egenverdi (Schibbye, 2012). Flere av kvinnene i studien opplevde at det var vanskelig å forholde seg til aspirantene på grunn av deres manglende erfaring og alder. Kvinnene erfarte at de ble et objekt for aspirantene. Flere sa at de opplevde å være tilstede for at aspirantene skulle ha noen å øve seg på. De ble ikke sett og hørt på en god måte. Innsatte ble kun et middel i aspirantenes læringsprosess. Det å oppleve å bli definert som et objekt får frem den sviende følelsen av avmakt i relasjonen (Aamodt, 1997). For selv om flere av kvinnene hadde forståelse for at aspirantene var i læringsprosess og at det var en nødvendighet, opplevdes det som en belastning de ikke ønsket å bli utsatt for. Når en i tillegg opplevde å være prøveklut og objekt for en gruppe ble dette veldig uheldig for de kvinnelige innsattes opplevelse av selvrespekt og egenverd.

De kvinnelige innsatte la vekt på kontaktbetjentens alder som et forhold ved relasjonen. Flere kvinner fortalte at det opplevdes som vanskelig når kontaktbetjenten var på alder med eget barn/barnebarn. En ønsket å forholde seg til noen som var på sin egen alder. Eldre kontaktbetjenter har mer livserfaring og muligens antok kvinnene at det medførte mer forståelse og andre måter å kommunisere på. De som har vært i yrket over tid, har gjennom praksis lært seg hvordan en skal kommunisere og håndtere ulike situasjoner (Hammerlin og Mathiassen, 2006). Å kunne opptre i anerkjennende relasjoner er en egenskap som ikke er statisk, men som utvikles over tid i relasjon til andre (Møller, 2012).

Kontakt er noe som oppstår i samhandling mellom to personer på ulike måter og nivåer, og kvaliteten er avhengig av hvordan personene samhandler. Begge har et ansvar for å bidra ut fra de evner de har (Møller, 2012). Flere kvinner fortalte at de

så seg ut hvem av de ansatte de kontaktet. Opplevelsen av kommunikasjonen var varierende. Kvinne uttrykte at det var vanskelig når de opplevde at ansatte snakket til de på en ufin måte. En kan tolke kvinnene til å skille mellom kommunikasjon og relasjon, når de beskrev at det ikke er en relasjon mellom dem og kontaktbetjent, kun et samspill ved formidling av beskjeder. En av kvinnene i studien tok opp at innsatte også hadde ansvar for at relasjonen ble god. Alt kan ikke legges på betjenten, den innsatte må også bidra til å skape relasjon. Gode relasjoner krever at begge parter er aktive og arbeider for å få gjensidig tillit og anerkjennelse (Aamodt, 1997). I en relasjon hvor den ene er profesjonell må en kunne forutsette at den har et større ansvar og bedre forutsetninger for å skape en god relasjon enn den innsatte (Møller, 2012; Johansen, 2007). Det blir her institusjonen og den ansattes ansvar å legge til rette slik at en har muligheten for å danne en tidlig relasjon med den hensikt å ivareta den innsatte.

5.2.2 Kontaktbetjentens dobbeltrolle

Tidligere studier viser at innsatte i stor grad er opptatt av betjentenes dobbeltrolle. (Hammerlin og Mathiassen, 2006; Thorsrud, 2012). Også betjenter ser dobbeltrollen som problematisk (Johansen, 2006). Kontaktbetjenten skal i det ene øyeblikket været ens fortrolige samtalepartner hvor en skal dele vanskelige opplevelser og tanker, mens i det neste er de vokter som formidler avslag og gjennomfører visitering av rom eller person. Det vil kunne stilles spørsmålstegn ved om en kan forvente at innsatte skal ta opp personlige og vanskelige ting utenfor et skjermet område, spesielt når de i tillegg ikke er sikker på at det de sier håndteres konfidensielt (Loper og Levitt, 2011). Det er ikke vanskelig å se at innsatte kan oppleve det problematisk å fortelle om forhold de sliter med, spesielt dersom det innebærer brudd på reglene ved avdelingen.

Betjentenes dobbeltrolle var ikke en del av de tema som jeg spurte direkte om, og det kan være grunnen til at så få snakket om dette. Jeg ønsket å se om dette var noe kvinnene selv tok opp da jeg hadde en klar forforståelse for at dette ville være et problem i relasjonen. I studien var det kun en kvinne som snakket om betjentenes dobbeltrolle. Hun knyttet det til muligheten for å kunne være åpen og gi beskjed. Hun vegret seg for å si ifra dersom det var noe hun opplevde som urettferdig fordi hun kunne bli sett på som masete eller vanskelig. Hun var videre redd det

kunne bli brukt mot henne, og ville nødig havne i unåde. Når innsatte har en opplevelse av at en ikke kan gi beskjed om ting en opplever som urettferdig eller vegrer seg for å dele personlige opplevelser fordi det kan gi dem negative konsekvenser eksisterer det ingen likeverdige relasjon mellom partene. Det er viktig at innsatte opplever en reell mulighet for å kunne si ifra om skjevheter og urimeligheter som observeres uten at en skal frykte negative sanksjoner eller konsekvenser av den grunn. Partene er da ikke likeverdige og en får en uheldig maktfordeling som kan misbrukes av de ansatte (Jensen og Ulleberg, 2013).

5.3 KJØNNETS BETYDNING I RELASJONEN

I tråd med tidligere studie uttalte flertallet av kvinnene i studien at kjønn ikke hadde betydning. Studien viste at for dem som mente kjønn spilte en rolle, foretrakk de kvinner som kontaktbetjent blant annet fordi de forventet at en kvinne ville forstå dem bedre (Thorsrud, 2012). Dette skilte seg fra min studie hvor flere av kvinnene ikke mente at kjønn hadde betydning for relasjonene, men de foretrakk likevel å ha en mann som kontaktbetjent. Ut fra responsen som ble gitt tolket jeg det slik at kjønn likevel har en betydning i relasjonen. Men ikke slik at de ønsket en kvinne som kunne forstå ens problemer og se ting fra samme perspektiv. Kvinnene ønsket en mannlig kontaktbetjent ut fra at menn var enklere å forholde seg til. Blant annet ut fra at de ikke la seg opp i så mye eller maste på kvinnene. Men det som hadde størst betydning var personligheten. Dette viser også tidligere forskning (Hammerling og Mathiassen, 2006). Kjønnroller handler om de forventninger en knytter til det å være kvinne eller mann (snl.no, 2014). Når kvinnelige ansatte opptrer i roller som bryter forventningen til hvordan kvinner opptrer, for eksempel som fengselsbetjent, opplevdes det av enkelte innsatte som en ekstrem atferd. For en av kvinnene brøt forventningen til rollen som betjent med det å være kvinne. Hennes forventninger til kontaktbetjenter stemte ikke med hennes forventninger til personen som kvinne. Dette gjorde at hun foretrakk å ha mannlig kontaktbetjent da hun opplevde det som enklere. Et annet moment som kan tenkes å påvirke hvilket kjønn kvinnene ønsker at kontaktbetjenten har, er at kvinnene har begrenset mulighet til å forholde seg til

menn under soning. Dermed blir en mannlig kontaktbetjent den "eneste" muligheten for kontakt med menn.

Gjennom livet har gjerne flere av kvinnenes autoritetspersoner vært menn i form av far eller kjæreste. Dette kan påvirke hvilken respekt de ulike kjønnene gir for den kvinnelige innsatte. Undersøkelser viser at kvinnelige innsatte har positiv effekt av å ha positive mannlige rollemodeller rundt seg, også ved indirekte påvirkning (Travis, 2007). Ledelsen ved fengselet hvor jeg har gjort studien har valgt å ha flere mannlige ansatte, også som kontaktbetjenter, ved kvinneavdelingen ut fra det syn at mannlige rollemodeller er viktig. Dette betyr ikke at de kvinnelige innsatte ikke har behov for kvinnelige rollemodeller. Et av elementene ved kjønnsspesifikke programmer er for eksempel at det skal være en sterk kvinnelig tilstedeværelse blant de ansatte (Galbraith, 2003). Dette vil gjerne være en positiv faktor ellers i miljøet ved avdelingen, og ikke bare i programvirksomhet. Det kan være viktig at de har gode stabile rollemodeller av begge kjønn for å kunne lære seg å forholde seg til både kvinner og menn på en god og hensiktsmessig måte (Johansen, 2007).

5.4 OPPLEVELSE AV STIGMA

Når den innsatte er kjent med kontaktbetjentordningens intensjoner men ikke opplever at dette fungerer i praksis, vil det kunne føre til at kvinnen opplever at de ikke har en verdi og blir nedprioritert på grunn av sin rolle. Dette kan være dersom de må kreve å få en kontaktbetjent, eller være den som hele tiden tar initiativ for å få en samtale. Det blir dermed en risiko for at fengselssystemet bidrar til å forsterke kvinnenes stigma (Falk, 2001). Betjentene har erfaring og utdanning til å kunne forholde seg til innsatte. Men det er en mulighet for at fordommer overfor spesielle grupper kan forekomme dersom en selv ikke er bevisst på egne holdninger. Et kjent stigma kan forstyrre relasjonen fordi personen avviker fra de forventninger som eksisterer (Goffman, 1963). Det vil kunne være en risiko for at en ikke ser kvinnen som et individ men behandler henne ut fra generelle forventninger til hvordan kvinnelige innsatte er. Studien viste at kvinnene la vekt på at betjentene må være oppmerksom på at ting er personavhengig, også blant innsatte. Det at en ikke skar alle under samme kniv, men så individets

særegenheter. Innsatte selv vil være oppmerksom på sin karakterdefekt, sitt stigma, og det er viktig at det ikke forsterkes av de ansatte.

Det blir viktig at innsatte har opplevelse av å være likeverd betjentene, gjerne spesielt sin kontaktbetjent, for å kunne være mottagelig for råd og veiledning. Det handlet ikke om å få viljen viste studien, men om hvordan de ble møtt. Det at en ser den andre som likeverdig og møter personen med støtte og aksept for den opplevelsesverden individet har betyr ikke at en godkjenner eller aksepterer handlingen som er utført. En kontaktbetjent skal ta avstand fra handlinger og gjerninger som uriktige, men ikke fra den innsatte som person (Aamodt, 1997). Når kontaktbetjent gir tilbakemelding bekreftes opplevelsene og kvinnen får en opplevelse av likeverd og det vil styrke kvinnens selvtillit og selvrespekt (Møller, 2012).

Dersom den innsatte over tid opplever å bli stigmatisert kan det medføre at kvinnen selv begynner å se seg selv slik den andre ser en, uavhengig av hvilket selvbilde en hadde som utgangspunkt. Stigma vil kunne komme til å bli kvinnens identitet (Falk, 2001). Har kvinnene den sterkeste identitet som kriminell vil dette påvirke hennes valg og handlingsmønster og være vanskelig å bryte. Opplevelsen av å være et objekt for aspirantene vil kunne føre til at kvinnene ikke selv ser sin egenverd til omgivelsene. Blir en som person fratatt sin egenverd og redusert til et objekt må en forsøke å finne måter å overleve med den nye identiteten. Svaret kan da bli å søke tilhørighet hos likesinnede, og dermed vil en ikke kunne klare å bryte med gamle miljøer og holdninger (Falk, 2001). Kvinnene kan da tenkes å søke til andre innsatte hvor en skaper allianser som motpol til ansatte og systemet. Ved opplevelse av at en ikke fikk den informasjonen en trengte ble medinnsatte en alliert. Studien viser imidlertid at kvinnen ikke ønsket dette, men ønsket informasjon fra sin kontaktbetjent. Dersom kvinnene tar avstand fra det betjentene står for og representerer, kan det være vanskelig for kontaktbetjenten å være positiv rollemodell. Stigmatisering kan dermed vanskeliggjøre rehabilitering og endringsprosessen under soningen.

6.0 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

6.1 KONKLUSJON

Hensikten med studien var å få mer kunnskap om hvordan kvinnelige innsatte beskriver sin opplevelse med kontaktbetjent. Hvordan opplever kvinnene den praktiske betydningen og den emosjonelle kontakten med kontaktbetjent. Og om kontakten har en betydning for dem i hverdagen. Hvordan de kvinnelige innsatte opplevde denne relasjonen vil kunne gi kunnskap om hvordan en kan imøtekomme kvinnes behov under soningen for å gi bedre mulighet for rehabilitering. Det kan handle om holdningsendringer i forhold til rus, fysisk eller psykisk helse, eller praktiske forhold som jobb, økonomi og bolig.

I forhold til problemstilling og forskningsspørsmålene finner studien at kvinnene hadde en klar forventning om at det skulle være et opplegg rundt de når kom til soning. Noen som var der i forhold til praktisk bistand og informasjon. Det å ha kontaktbetjenten som en samtalepartner ble oppfattet ulikt blant kvinnene, og det hadde nødvendigvis ikke noen betydning for hvordan kvinnene beskrev sin relasjon med kontaktbetjenten. Flere ting var viktig for relasjonen, og ofte var det personavhengig. Studiens funn viser at kvinnene ikke opplevde at kontaktbetjentordningen fungerte slik de ønsket og uttrykte behov for. Dette handlet om at kontaktbetjentens tilstedeværelse var for liten, og hvordan kvinnen opplevde å bli møtt.

Funnene i studien støttes av både kjønns-, stigma- og relasjonsteori, og viser at opplevelsen av god relasjon til kontaktbetjent er en viktig faktor for hvordan kvinnene opplever hverdagen under soning. Opplevelsen av relasjonen, det å bli sett og hørt, gjorde noe med kvinnes hverdag. De som hadde en opplevelse av god kontakt fremsto som mer positive til egne ferdigheter og forholdene under. Relasjonen var en positiv faktor som påvirket hverdagen. De som fortalte om opplevelse av manglende relasjon snakket ikke om kontaktbetjentens betydning i hverdagen fordi kontaktbetjent i stor grad opplevdes som fraværende. Og i stor grad uttrykte de skuffelse og frustrasjon over forholdene under soning. Når kvinnene opplever at en i hverdagen har støtte og mulighet for å påvirke hvordan

forholdene er, vil det øke sannsynligheten for at rehabiliteringen lykkes. Det er viktig å huske på at det er kvinnene selv som er ekspertene på eget liv og vet hva som trengs. Ikke minst er det de som er ekspertene på hva de selv ønsker og trenger, både her og nå og i fremtiden.

6.2 STUDIENS BETYDNING FOR PRAKSIS

Studien viser at opplevelse av kontakt med kontaktbetjent har en betydning for hverdagen og rehabiliteringen. Det er viktig at forholdene legges til rette for at en kan skape relasjon mellom innsatt og kontaktbetjent. Her vil kontaktbetjentens egenskaper og holdninger ha en stor betydning, men også tilrettelegging fra enheten slik at arbeidet kan gjennomføres på en hensiktsmessig måte. Studien viser at det kan være hensiktsmessig å se på strukturelle forhold for å skape kontinuitet og forutsigbarhet som grunnlag for relasjonen mellom innsatt og kontaktbetjent. Det være seg arbeidsplaner/turnus eller interne retningslinjer for kontaktbetjentarbeidet. At det legges til rette slik at kontaktbetjenten har tid og mulighet til å ha forutsigbare og regelmessige samtaler. Forutsigbarhet gir opplevelsen av kontroll og mestring for den innsatte og er en viktig faktor både i relasjonen og rehabiliteringen.

Det er viktig at kontaktbetjent har kunnskap om samhandling og relasjoner da dette er grunnlaget for den jobben som skal utføres. Og kontaktbetjenten må få mulighet til å utvikle sin relasjonskompetanse videre. Som i alt arbeid med mennesker er det viktig at en jevnlig frisker opp og fornyer kunnskapen. Faglig utvikling vil kunne føre til mer bevisst om hvordan en handler i relasjon med andre. Bevissthet blir viktig for at en skal få til et målrettet og hensiktsmessig arbeid.

6.3 IMPLIKASJONER FOR FORSKNING

Studien har handlet om den innsattes perspektiv og subjektive opplevelse av kontakt med kontaktbetjent. Studien er ikke stor nok til å kunne generalisere, men vil gi en pekepinn på hva kvinnelige innsatte selv opplever og legger vekt på i

kontakten. Det vil fortsatt være behov for mer kunnskap om kvinnes opplevelse for å styrke kontaktbetjentarbeidet slik at det er mest mulig hensiktsmessig med tanke på kvinnes rehabilitering. Kunnskap er viktig slik at soningsforholdene er basert på kvinnelige innsattes særegne behov.

Underveis i studien kom det frem tema som kunne vært fulgt opp, men ikke ble prioritert på grunn av oppgavens omfang. For eksempel kunne det vært interessant å se hvordan fremtidsplanen ble brukt som arbeidsredskap under soningen, eventuelt hvorfor den ikke ble benyttet. Det kunne også vært spennende å undersøke hvordan kontaktbetjenten opplever kontakt med innsatte. Samt hvilken betydning de mener kontakten har i arbeidet.

Jeg tror ansatte ved Kriminalomsorgen har gode holdninger og intensjoner til de innsatte, men det er viktig å ha åpenhet rundt dette for å kunne påvirke og lære av hverandre som kolleger. Kompetanseheving handler ikke bare om kursing, men også om bevisstgjøring.

Det er ikke godt nok at mellommenneskelig arbeid avfeies med at det er personavhengig for å få et tilfredsstillende resultat. Det finnes nok forskning og teorier som en kan støtte seg til i arbeidet for å sikre at en som profesjonell gir god hjelp til dem en jobber med. Dette er vårt ansvar som profesjonelle å sørge for!

7.0 LITTERATURREFERANSE

Aamodt, L. G. (1997). *Den gode relasjonen- støtte, omsorg eller anerkjennelse?* Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Belenko, S. og Houser, K. A., (2012), *Gender Differences in Prison-Based Drug Treatment Participation*, International Journal of Offender Therapy & Comparative Criminology, Aug, 2012 Vol 6 Issue 5, p 790-810

Bion, W.R. (1984). *Second Thoughts. Selected papers on psycho-analysis/W.R.Bion.* New York: Jason Aronson.

Bjønnum, S. (2012). "En annenrangs borger". *En kvalitativ studie av kvinnelige straffedømte sin tilbakeføringsprosess* (Masteroppgave). Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen, Bergen.

Bondevik, H., og Rustad, L., (2009). I Lorentzen, J., og Mühleisen, W.,(red.). *Kjønnsforskning. En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Butler, J. (2007). *Gender Trouble*. New York: Routledge .

Brante, T., Andersen, H., og Korsnes, O. (1997). *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.

Cappelen, A. (2009). "Innsatte"(Sist oppdatert: 27. mai 2009). De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet 07.04.13 fra <http://www.etikkom.no/FBIB/Temaer/Forskning-på-bestemte-grupper/Innsatte/>.

Crawley, E. (2004). *Doing prison work: The public and private lives of prison officers*. Devon: Willian Publishing.

De Beauvoir, S. (2000). *Det annet kjønn*. Oslo: Pax Forlag.

- Drægebø, H. (2006). *Miljøarbeid i fengsel*. I KRUS Håndbok (3/2006). *Fengslet som endringsarena*. Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS. Hentet den 01.04.2014 fra <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/160555/Fengslet%20som%20endringsarena.pdf?sequence=1>
- Falk, G. (2001). *Stigma. How we treat outsiders*. New York: Prometheus Books.
- Fog, J. (2004). *Med samtalen som utgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. København: Akademisk forlag.
- Friestad, C., og Skog Hansen, I. L. (2004). *Levekår blant innsatte*. Oslo: Fafo-rapport 429.
- Førde, R. : "*Helsinkideklarasjonen*". De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet den 07.04.2014 fra <http://www.etikkom.no/FBIB/Praktisk/Lover-og-retningslinjer/Helsinkideklarasjonen/>.
- Galbraith, S. M. (2004). *So Tell Me, Why Do Women Need Something Different?*, Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought, 23:1-2, 197-212, Washington. Hentet fra http://dx.doi.org/10.1300/J377v23n01_11
- Goffman, E.: (1963). *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Halmstad: Hallandspostens boktryckeri ab.
- Hammerling, Y., og Mathiassen, C. (2006). *Om konsekvensene av organisatoriske endringer for samhandling mellom fanger og betjenter i et utvalg av lukkede fengsler*. Oslo: KRUS Rapport nr 5/2006.
- Haney, L. A. (2010). *Working through Mass Incarceration: Gender and the Politics of Prison Labor from East to West*. New York: Journal of Women Culture & Society. Autumn2010, Vol. 36 Issue 1, p 73-97.

- Hansley, L. (2013). *Motherhood as Punishment: The Case of Parenting in Prison*, Journal of Women in Culture & Society Autumn 2013 Vol 39 issue 1 p 105-130.
- Haralambos og Holborn (2004). *Sociology. Themes and perspectives*. Haddington, East Lothian: Scotprint.
- Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse*. Oslo: Pax forlag a/s.
- Hove, O. (2001). *Stigma. Teoretiske tilnærminger til stigma og til forholdet mellom stigma og sosiale ytelser- en kritisk drøfting*. Oslo: HiO –rapport 2001 nr 2.
- Høigård, C. (1983). *Kvinnelige lovbrøtere*. I Snare, A. og Høigård, C. (red.) *Kvinnens skyld: en nordisk antologi i kriminologi*. Oslo: Pax.
- Jensen, P., og Ulleberg, I., (2013). *Mellom Ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P.A., og Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Johansen, O. L. (2007). *Fengselsbetjentens yrkesidentitet og profesjonalitet. "En studie av fengselsbetjentyrket sett i lys av intern teori, ekstern teori og empiri"* (Hovedoppgave). Det utdanningsvitenskapelige fakultet. Pedagogisk forskningsinstitutt. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Karlsson, B. og Borg, M.,(2013). *Psykisk helsearbeid. Humane og sosiale perspektiver og praksiser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kriminalomsorgen.no (2014) Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no>
- KRUS.no. Hentet fra <http://www.krus.no/utdanningsforloep.5242498-295832.html>

- Kvale, S., og Brinkmann, S., (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Leiksett, K., E., (2005). *Lovlydighet- et steg mot autonomi og sosialt ansvar*. Oslo: Kriminalomsorgens utdanningssenter KRUS.
- Lien, L., og Olsen, T. (2008). *Like sikkert som snø- arbeidskvalifisering som en del av soning*. (Nordlandsforskning Rapport nr. 6, 2008). Bodø: Nordlandsforskning.
- Loper, A., B., and Levitt, L., (2011). In Fagan, Thomas J. and Robert K. Ax. p.cm (2011)*Correctional Mental Health. From theory to best practice*. USA: SAGE Publications, Inc.
- Malterud, Kirsti (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Mead, George Herbert (1972). *MIND, SELF, and SOCIETY. From the standpoint of a social behaviorist*. London: The University of Chicago Press, Ltd.
- Meld. St. 27 (1997-1998). (1998). Om kriminalomsorgen. Hentet fra <http://www.regjeringen.no>
- Meld. St. 37 (2007-2008). (2008). Straff som virker. Mindre Kriminalitet- trygger samfunn. Kriminalomsorgsmeldingen. Hentet fra <http://www.regjeringen.no>
- Messerschmidt, James W. (1993). *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*. Maryland, USA: Rowman & Littlefield Publishers. Inc.
- Moloney, K.P., van den Bergh, B.J. og Moller, L.F. (2009). *Women in prison: The central issues of gender characteristics and trauma history*. Publick Health 123 (2009) 426-430, funne på www.elsevierhealth.com/journals/pubh

- Møller, L. (2012). *Anerkjennelse i praksis. Om utviklingsstøttende relasjoner*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Oltedal, Siv (2013). *Kjønns-perspektiv i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (2002). *Retningslinjer for kontaktbetjentarbeid*. Oslo: Rundskriv nr KSF 02/2002.
- Røkenes, O., H., og Hanssen, P., H., (2012). *Bære eller bryte, Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Schibbye, A. L. L. (2006). *Livsbevissthet- om å være til stede i eget liv*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schibbye, A. L. L., (2012). *Relasjoner. Et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Silverman, D.(2013) *Doing qualitative research: a practical handbook*. Los Angeles, California: Sage.
- Solbrække, K. N., og Aarseth, H. (2009). I Lorentzen, J., og Mühleisen, W.,(red.). *Kjønnsforskning. En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Store Norske Leksikon. Funnet på <http://snl.no/kjønnsrolle>
- Thorsrud, I. (2012). *JURKs FENGSELSUNDERSØKELSE. En kartleggelse av kvinners soningsforhold i 2010/1011*. Oslo: Jurk Rapport nr 62 (2012).
- Travis, M. (2007). *One hundred to one: odds are that female inmates are not so bad after all*. USA: Corrections Today. Aug2007, Vol.69 Issue 4, p 72-72.

Ugelvik, T., (2008). *Kriminalitet og kjønn- sentrale teoretiske emner.*

(Lysarkpresentasjon). Oslo: Universitet i Oslo.

Hentet den 01.10.2013 fra

<http://www.uio.no//studier/emner/.../Kj%C3%B8nnsforelesningMasterSentrale.ppt>

Vegheim, B. (2007). I Finstad, Liv og Høigård, Cecilie. *Kriminologi*. Oslo: PAX

FORLAG A/S.

Vedlegg 1: Søkehistorikk

Academic Search

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
15.09.13	women inmates and prison guard	31	- Travis, Marsha (2007), <i>One hundred to one: odds are that female inmates are not so bad after all</i> , Corrections Today, Aug 2007. Vol 69 p 72-74,
16.09.13	women correctional facility and prison guard	20	- Shoemaker, Joanie (2007), Meeting the Challenge: Positive Culture in Women's Facilities, Corrections Today, Aug 2007. Vol 69 p 68-70
12.10.13	prison and gender Begrenset fra år 2004 og kun academic journal	780 482	- K.P. Moloney, B.J. van den Bergh, L.F. Møller (2009) Women in prison: The central issues of gender characteristics and trauma history in Public Health 123 (2009) p 426-430 - Haney, Lynne A. (2010), Working through Mass Incarceration: Gender and the Politics of Prison Labor from East to West in Journal of Women in Culture & Society. Autumn 2010, Vol 36 Issue 1, p 73-97. - B.J. van den Bergh, L.F. Møller, P. Hayton, Women's health in prisons: It is time to correct gender insensitivity and social injustice in Public health 124 (2010) p 632-634.
13.10.13	gender and prison guard and care	5	0

Google Scholar

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
13.10.13	Kvinnelige innsatte og relasjon med kontaktbetjent	44	<ul style="list-style-type: none"> - Brødremoen, T. N., Livet innenfor murene, (2012) Masteroppgave i sosiologi ved UiO - Bjønnum, S., En annenrangs borger (2012), Masteroppgave ved sosiologisk institutt, UiB

SveMed

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
12.10.13	female inmates and prison guard	0	
12.10.13	care and prison	7	
12.10.13	female and prison Fra 2004-2013	46	<ul style="list-style-type: none"> - Amundsen, M.L., (2011) Kjønnsforskjeller i psykisk helse i norske fengsler, Nordisk Tidsskrift for Helseforskning, nr 2-2011, 7. årgang - Hartvig, P. og Østberg, B. (2004), Psykisk lidelse og avvik blant norske fengselsinnsatte, Tidsskrift for Den norske legeforening, nr 16- 26. august 2004 - Linderborg, H., (2007), Sosialt arbeid og kriminalvården: repressjon og stöd i samhällspåföljdsarbetet, Nordisk sosialt arbeid nr 02, 2007

Indunn.no

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
16.09.13	Kvinner og relasjon i fengsel	43	0
12.10.13	kvinner kontaktbetjent relasjon	0	

SocIndex with Full Text

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
16.09.13	women inmates and prison guard	4	0
16.09.13	prison facility and relation and women	10	0
12.10.13	prison and gender and care Begrensning: 2004, academic journals	54	- Galbraith, M. Susan (2004), So tell Me, Why Do Women Need Something Different? Journal of Religion & Spirituality in Social Work, 2004 Vol 23 Issue ½ p 197-212
12.10.13	inmates and relation and prison guard	0	

Norart

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
13.10.13	prison Avgrensning: 2004-2013, academic journal	12	0
13.10.13	kvinnelige innsatte	1	- Amundsen, M. L. (2010) Kvinnelige innsatte og sosial marginalisering, Spesialpedagogikk, årg 75 nr 1 (2010) s, 26-37

Dato	Søker ord	Antall treff	Aktuelle treff
12.10.13	<p>prison and gender</p> <p>limit 1 to (adulthood <18+ years> and english and female and yr="2004 - 2014")</p>	<p>2803</p> <p>167</p>	<p>- Loper, Ann Booker; Levitt, Lacey. <i>Fagan, Thomas J [Ed]; Ax, Robert K [Ed]. (2011). Correctional mental health: From theory to best practice. (pp. 214-234). xvi, 417 pp. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc; US.</i></p>
	<p>professional relation between inmates and prison guard</p> <p>limit 12 to (adulthood <18+ years> and english and female and yr="2004 - 2014")</p>	<p>33</p> <p>6</p>	

Kriminalomsorgens utdanningscenter

Dato	Søker ord	Treff	Aktuelle
21.09.13	Kvinnelig innsatt og kontaktbetjent og relasjon	29	0
11.10.13	Kvinnelig innsatte	34	<ul style="list-style-type: none"> - Omsorg i fengsel?, Basberg, Cecilie, 1999, Oslo: Pax. - Hvilke tilbud har norske kvinnelige innsatte ved Bredtveit, Skien og Stavanger fengsel, og hvilke utfordringer står fengselsbetjenter overfor denne gruppen innsatte? Sandnes, H., Heibø, G., Bauer, s., Henningsen, L. B., Føske, Y. Ø., 2007, Prosjektoppgave Oslo:KRUS
11.10.13	Omsorg og fengsel	5	0
11.10.13	Relasjoner og fengsel	7	<ul style="list-style-type: none"> - Relasjoner i kontaktarbeid, Holmen, K., Hjortland, O., Polusen, A., SørDAL, I. og Dragsten, B. E. Prosjektoppgave 2007, Oslo: KRUS

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vedlegg 2 Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i masteroppgavestudien "Kvinnelige innsattes opplevelse av relasjon med kontaktbetjent".

Introduksjon

Mitt navn er Merethe Hiller Bauge og jeg er nå i mitt 3. semester i masterstudie helsevitenskap ved Universitetet i Stavanger. I min masteroppgave skal jeg undersøke hvordan kvinnelige innsatte opplever relasjonen med sin kontaktbetjent, og hvordan denne relasjonen påvirker hverdagen under soning.

Invitasjon

Jeg ønsker å intervju seks kvinner som soner ved [redacted] fengsel, kvinneavdelingen.

Som grunnlag for deltagelse i intervju skal du ha sonet minimum to måneder av dommen. Det er nødvendig at du har fysisk og psykisk helse til å kunne gjennomføre et intervju. Samt at du må beherske norsk språk tilstrekkelig til å kunne forstå og gjøre deg forstått i samtalen.

Gjennom intervjuet vil jeg be deg fortelle om hvordan du opplever relasjonen med din kontaktbetjent, og hva relasjonen betyr for deg. I intervjuet vil det bli brukt lydopptaker.

Intervjuet vil vare ca 1 time og vil skje i [redacted] fengsel. Tidspunkt for samtalen vil være i løpet av desember 2013, og vi avtaler dette nærmere når du har bestemt deg for om du ønsker å delta.

All informasjon vil bli anonymisert og behandlet konfidensielt. Datamaterialet vil slettes når oppgaven er ferdig, senest innen utgangen av 2014.

Det er frivillig å delta og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Innsamlede data vil da bli slettet umiddelbart.

Dersom du har lyst å delta må du gi ditt skriftelige samtykke på vedlagt samtykkeerklæring.

Med vennlig hilsen

Ellen Ramvi
Førsteamanuensis
Institutt for helsefag
Universitet i Stavanger
Tlf 51834100

Merethe H. Bauge
Masterstudent ved Institutt for Helsefag
Universitet i Stavanger

Vedlegg 3: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Masteroppgavestudien "Kvinnelige innsattes opplevelse av relasjon med kontaktbetjent"

Jeg har mottatt skriftlig informasjon om studien, og har hatt mulighet til å stille utfyllende spørsmål. På denne bakgrunn gir jeg min tillatelse til å delta i studien og er villig til å bli intervjuet av Merethe Hiller Bauge.

Dato/Sted

Underskrift

Vedlegg 4: Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

INTRODUKSJON

- Presentere meg selv og prosjektet kort
- Målet er å ha en samtale, ikke følge et "spørreskjema"
- Informere om hvor lang tid jeg har satt av og at hun kan avslutte om hun ønsker

Hvor mange ganger sonet tidligere:

Hatt kontaktbetjent tidligere:

Hvor lenge sonet av denne dommen:

- **Kjenner du til din kontaktbetjent? (Faktiske forhold ved kontaktbetjent)**
 - Kontaktbetjent mann eller dame
 - Alder i forhold til innsatte
 - Hvor lenge vært kontaktbetjent for innsatte
 - Byttet kontaktbetjent i løpet av soningen
 - Årsak til bytte av kontaktbetjent
- **Kan du si noe om hvordan din kontakt med kontaktbetjenten foregår? (Praktisk/faktisk kontakt)**
 - Er det avtaler på samtalerom eller bare over bordet
 - Hvordan foretrekker den innsatte at samtalene skjer
 - Hvem tar initiativ til samtale/kontakt
 - Lages det avtaler på forhånd eller når de treffes, forutsigbarhet
 - Er det tilstrekkelig kontakt, nok samtaler, og tid i samtalen, prioriterer kontaktbetjent samtale med den innsatte kontra andre oppgaver
 - Beskrive noen typiske kontaktsituasjoner med kontaktbetjent

- **Kan du fortelle om hvordan du opplever den følelsesmessige kontakten med din kontaktbetjent? (Relasjonens kvalitet)**
 - Stemningen god, avslappet eller anspent og kunstig
 - Opplevelse av å bli sett og prioritert
 - Opplevelse av å bli tatt på alvor i samtale med kontaktbetjent
 - Oppleveres som "jevnbyrdig"
 - Blir det som avtales i samtale fulgt opp
 - Kan en ta opp det en ønsker, også vanskelige tema
 - Hva er vanskelig tema å ta opp
 - Hva gjør at slike tema ikke blir tatt opp
 - Hvordan er kontakten med de andre ansatte i forhold til kontaktbetjent
 - Er den annerledes, eksempel
 - Har det noen betydning hvilket kjønn kontaktbetjent har
 - Hvilken betydning har det, positivt og negativt

- **Kan du si noe om hvilken betydning kontaktbetjenten din har for deg under soning? (Betydning i hverdagen)**
 - Hva er viktig å bruke kontaktbetjenten til
 - Oppleveres samtalene som viktig
 - Hva er bra/ikke bra med samtalene
 - Situasjoner hvor det er bra å ha en kontaktbetjent
 - Gi eksempel
 - Er det noen ganger utfordrende å ha en kontaktbetjent
 - Gi eksempel

AVSLUTNING

- Kan du oppsummere for meg hva som er dine viktigste erfaringer med kontaktbetjentordningen?
- Hva kunne vært annerledes ved kontaktbetjentordningen?
- Er det noe jeg ikke har spurt om som du tenker er nyttig å vite?

Takk for hjelpen! Lykke til videre!

Vedlegg 5: Godkjenning fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD)

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ellen Ramvi
Institutt for helsefag Universitetet i Stavanger
Ullandhaug
4036 STAVANGER

Vår dato: 19.11.2013

Vår ref: 36140 / 3 / LMR

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 01.11.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>36140</i>	<i>Kvinnelige innsattes opplevelse av relasjon til kontaktbetjent,- og relasjonens betydning for hverdagen under soning.</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Stavanger, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ellen Ramvi</i>
<i>Student</i>	<i>Merethe Bauge</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Merethe Bauge merethe.hiller@gmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Prosjektet er en undersøkelse av hvordan kvinnelige innsatte opplever relasjonen med sin kontaktbetjent, og hvordan denne relasjonen påvirker deres hverdag under soning.

Utvalget består av innsatte i fengsel med høyere sikkerhet. Vi finner informasjonsskrivet til utvalget tilfredsstillende utformet.

Personvernombudet legger til grunn at det foreligger godkjenning fra Kriminalomsorgen region sørvest. Det innhentes tillatelse fra fengselsleder.

Vi viser til NESH sine retningslinjer for forskning på innsatte i fengsel og anbefaler studenten å gjøre seg kjent med disse

<http://www.etikkom.no/FBIB/Temaer/Forskning-pa-bestemte-grupper/Innsatte/>

Det er en forutsetning at datamaterialet behandles konfidensielt og i tråd med UiS sine retningslinjer for databehandling og datasikkerhet.

Prosjektslutt er 31.12.14. Datamaterialet anonymiseres ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserbare opplysninger fremgår. Lydopptak slettes. Indirekte personidentifiserbare opplysninger fjernes, omskrives eller kategoriseres tilstrekkelig.

Vedlegg 6: Utdrag av analyse. Fra råtekst til tema.

MENINGSBÆRENDE ENHETER/ RÅMATERIAL	ASPEKT	KODE	KONDENSERING	HOVEDTEMA	UNDERTEMA
F: Er det sånn at dere lager avtaler eller er det sånn år dere treffes og hun er på jobb? I: Hvis du vil ha en samtale så skriver du en samtale lapp og så ser du når de får tid då, når de kommer på jobb. Du vet jo aldri når tid det er. Ehh, for det er liksom ikke, de går jo turmus så.... Av og til kan det gå en stund før du ser personen. Ehh, og da er det sånn at de lager tid til deg altså, det gjør de. Men det er liksom ti minutter her og tjue minutter der. F: Ja. Men er det da du som ber om det? I: Ja det er jeg som ber om en samtaletid, jeg skriver en samtalelapp som jeg leverer	Lappesystem. Usikkert Ikke gjensidighet Prioritert Kort tid	Å få samtale	Skriver en samtale lapp når du vil ha samtale (...) Du vet aldri når tid det er (...) Ti minutter her og tyve minutter der.	Kontaktbetjent ordningen	Formell og uformell kontakt
F: Tillit. Stoler du på at hvis du formidler eller trenger noe, stoler du på de da? I: Nei. F: Nei? Føler du at de stoler på deg? Når dere snakker sammen. I: Det har jeg aldri tenkt på. Jeg tror ikke det, jeg vet ikke jeg. Det kan ikke jeg vite. Om de stoler på meg, hva skal de stole på meg for?	Mistillit Egenverd	Relasjon	Har ikke tenkt på det (...) Stoler ikke på de (...) Hva skal de stole på meg for?	Innhold i kontakten og kontaktens betydning	Tillit